

Vértés-féle Sósorszesz Minden háznál szükséges. 12003

FÖLDES MARGIT CREME LEGJOBB ARCISZEPÍTŐ SZER

11863

ERTESETÉS.

A közös hadügyminis- terium az 1907 július 21-én Abt. 13. 894. szám alatt kelt leirata szerint a lábbelit és a különféle bőrnemű fel- szerelési cikkeket és k. hadsereg számára kispa- rosoknál szándékozik be- szerezni.

Az ajánlatok a keres- kedelmi és iparkamara- hoz nyújtandók be.

A közelebbi adatokat a hadügyminis-teriumnak a «Budapesti Közlöny» és a horvát-országi hivatalos lap- nak (Narodne Novine) 1907 július 31-én, továbbá a Ma- gyar Iparnak körülből 3 nappal később megjelenő számában teljes tartalma szerint közzétett hirdetés tartalmazza, amely azon- kívül a katonai területi parancsnokságok hadbiz- tosságainál a brünni, buda- pesti, grazi és wieni (kaisers- ebersdorfi) katonai ruha- tárnaknál és az összes keres- kedelmi és iparkamara- knál is megtekinthető.

Budapest, 1907 július 28.

A 4. hadtest es. és k. hadbiztossága.

(Utánnyomás nem díjazatik.)

AZ UTAZÓ-ÉVADRA! Utazótáskák, hátzások, pénztárczák, a legnagyobb választékban és legjobb minőségben.

7370. sz. Utazótáska fekete mosópozitív- ból bőröngyűvel, jó nyakkal és zárral. Nyakló 27.30 33.36 42 cm. K 3.10 3.80 4.80 5.30 6.60

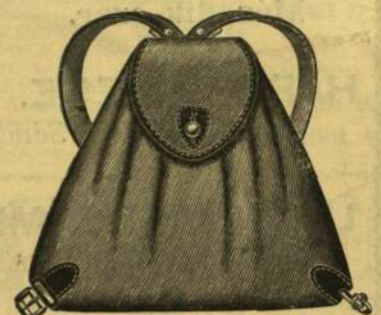

7351. sz. Utazótáska barna, hosszúságban har- kázott marhabőrűtűz. (Impregn. vászonnyal, nem szakad), a marhabőrűtűz megkülönböztethető és igen szolid, erős barna nyakkal, négyzeres zárral. Nyakló 30 36 42 cm. K 5.40 6.80 8.—

7352. sz. Utazótáska fekete, hosszúságban har- kázott elsőrendű Montonbőrűtűz. Nyakló fekete lak- kovra, négyzeres zárral. Nyakló 30 36 42 cm. K 9.30 11.30 14.—

7353. sz. Utazótáska barna, hosszúságban har- kázott Montonbőrűtűz, barna nyakkal, négyzeres zárral. Nyakló 30 36 42 cm. K 10.80 12.80 16.—

7354. sz. Utazótáska valódi elsőrendű marha- bőrűtűz, elpusztíthatatlan. Igen finom nyakló négy- zeres első. zárral. Nyakló 30 36 42 cm. K 15.80 18.80 21.—

7371. sz. Hátzák erős zöld drillből belső táskával és esőespatával, széles szíjjakkal 33x45 cm. nagysága K 3.50 — K 1.50

7223. sz. Pénztár- cza egy darab vilá- gos barna salfian bőr- ből, nagy lizetűtűz, 4 réteggel, magányos belső nyakkal, mik- kel-buzózárral 9 cm. h. 6 cm. sz. K 1.50

A leggazdagabb választék utazótáskák-, hátzások- és utazó-necesszerekben talál- ható az én katalógusomban. — Nincs közölt, kiegészítés megengedve, esetleg a pénz- visszaküldése! Székhelyem: Budapest, Király-utca 4. sz. (Csehország.) KONRAD JÁNOS szállítható Brűx 411. sz. (Csehország.)

Gazdagon illusztrált főkatalógus 3000 képpel kívánatra ingyen és portamentesen.

VASÁRNAPI UJSÁG

33. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, AUGUSZTUS 18.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «Világkrónika»-val negyedévenként 80 fillérral több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg- határozott viteldíj is esotlanó.

A BUDAPESTI KERTÉSZETI TANINTÉZET. A GELLÉRTHEGY déli lejtőjén, a Ménesi-úton fekszik mintegy tizenkét kat. hold terüle- ten a budapesti m. kir. kertészeti taninté- zet. A hegy oldalán elterülő intézetet a Ménesi-út két részre osztja: egy felső és egy alsó részre. Az utóbbiban vannak az üvegházak és a gyü- mölős, az előbbiben az igazgatósági épület, a tanítási épületek, a tanulók lakásai, a gyűjte-

mény-tárak és dolgozó termek, valamint a park- szerűen berendezett arboretum és a legfelső részben a szőlő-telep. A gyümölcsös gazdagságát érdekesen világítja meg az a tény, hogy az almafajták száma a hét- százat meghaladja és ebben az arányban van- nak képviselve a többi gyümölcsstermő fák és cserjék is. Összesen 2000 fajtánál több van s így ez Európa egyik leggazdagabb fajta-gyűjte- ménye.

Az alsó déli részben van a gyümölcsösön kívül az alakfa-iskola, a kisebb mérvű gyü- mölősfa- és díszfa-iskola, ezenkívül a fák között kihasználják a területet zöldségtermesztésre. Itt vannak a növényházak, a gyümölcsajtató-üveg- házak, a melegházak, a tartalék-kert, a meleg- házi növények nyaralója és a méhes, a kerti gazdaság kiegészítő része is. Minden talpalatnyi föld, minden falrészlet ki van itt használva. És ezekben a házakban egy egész külön világ

A NAGY VIRÁGÁGY AZ IGAZGATÓSÁGI ÉPÜLET ELŐTT. A BUDAPESTI KERTÉSZETI TANINTÉZETBŐL. — Ráde Károly főkertész felvétele.

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sáp- kor, neurasthenia eseteiben. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor

egyike a legelterjedtebb és leg- hatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket feltül- mulja. Vérszegényeknek különö- sen ajánlható 12294

Kapható: minden gyógyszerárban.

Továbbá a készítőnél: Rozsnyay Mátyás gyógyszer- tárában Aradon, Szabadság-tér.

NEMESSÉGÉT bárki könnyen megkeresheti, ha megveszi

Kempelen Béla „A NEMESÉG”, utmutató az összes nemesi ügyekben, genealogiai és heraldikai kézikönyvet. Ára 5 kor. helyett 3 kor. — Az összeg előzetes beküldésénél bérmentve. — Kapható:

DOBROWSKY ÁGOST és TÁRSA könyvkereskedésében, Budapest, IV., Eskü-ut 6. szám. 12347

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölcson R.-T.

Irodái: VI., Andrásy-ut 5 sz. a. (száját házában). Befizetett részvénytőke: 40 millió korona. Elfogad betéteket, lezárástól váltókat és előleget nyújt értékpapírokra. M. kir. szab. oszt.-sorjatók főelárúító helye: VI., Andrásy-ut 5. Kézislog- útellet: IV., Károly-körút 18., IV., Ferenciek tere 4. (frányi-utca sarok), VII., Király- utca 67., VIII., József-körút 2., VIII., Üllői-ut 6. 11982

GANZ ÉS TÁRSA VASONTÓ ÉS GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

Városi iroda: Budapest, IV., Ferenciek-tere 2. 12050 Főbb gyártmányai: Elektromos világító és erőátviteli berendezések egyen- és váltó- takozó áramra. Kollibri ilylampák. Brillians ilylampák reklámjelzők. Elektromos üzem- berendezések uradalmakban és gazdaságokban. Megjéző tűzvédelmi berendezések átalá- kítása. Elektromos üzemű szivattyúk, tejgazdasági berendezések, emelőgépek, ventiláto- rok, mezői vasutak, szántó-, cseplő-, aprító- és takarmányozó-berendezések. MŰTÖRÖK benzín-, spirítus-, gáz-, szivógás- és kohóüzemre minden nagysá- gban 300 lóerőig. Üzemkötésig 1 1/2-2 1/2 iller lóerőig és erőként. Emelőgépek kézi, gőz, petróleum vagy elektromos hajtásra. Kosuti hengerlőgépek. Gőzök. Gőz- motoros személyszállító vasúti kocskák kis- és nagyvasutak számára. Mindenféle vasúti kocskák személy- és teherszállításra. — Vasúti felszerelések. Kéregponti ker- kek (Griffin rendszerű). Hengerek és malmok számára kéregponti hengerpáncél. Minden-féle malomgépek. Egész malmok berendezése és felszerelése. Brükettűzű szén- és fűrészpör és széklet brükettűzésére. Turbinák minden egyes esetben a helyi szűrésletnek megfelelően szerkesztve tehát az elérhető legnagyobb hatóerővel biztosítottával. Speciális gépek papír- és csillaggyártáshoz. Transzmissziók. Fűtőberendezések. Gyári berendezések. Argyésszármazékok és költségvetésekkel szívesen szolgálnak.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL. Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszert gyengékedők, vérszegények és lábbadók számára. Étvágygerjesztő, ideg- erősítő és vérjavító szer. 12000 Ft. 3000-nál több orvosi vélemény. J. SERRAVALLO, Erleto, Barcola. Vásárolható a gyógyszerárakban filliteres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Párisi világlkiállítás «Grand Prix» 1900 Kwizda-féle Restitutions-fluid. Egy üveg ára 2 K 80 fill. 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő- és utóérősséggel, inak meret- ségénél, stb. az időmérésnél kiváló munkára képesíti a lovakat. 11744 Kwizda-féle Restitutions-fluid csak a mellé- kelt védjegy- gyűj- valód. képes árny- zeket ingya- és bérmentve. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrásy-ut 26.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

+ Soványság +

Szépéltelt testidomokat keleti erő- porunk által künitette: Páris 1900, Hamburg 1901, Berlin 1903, 6-8 hét alatt 30 font súlygyara- podás, garantált ártalmatlan. Or- vosilag ajánlja. Szigorúan lelki- ismeretes, Nem szédítős. Számos kísérőírattal. Aa katonákat használati utatással, postautal- ványanyat vagy utánvétellel, de portó nélkül 2 márká. Hygien. intézet. D. Franz Steiner & Co., Berlin, 57, Königgrätzerstrasse 78. Budapestben kapható Török József gyógyszerárban Király-u. 12. 12210

Antiptysin tudományos alapon készült hajszesz, mely a fejbőrt hajszesz, mely a fejbőrt erősíti, a hajnövést elő- mozditja. Rendes haszná- lat mellett a haj sűrű- és hosszú marad. A megősz- léstől, kopaszodástól megóv! Osze nem tévesz- tendő más értéktelen haj- szeszekkel. Nincs többé hajhullás, kopasz fej, fejkorpa! Antiptysin felülmul minden más szert, mely a hajhullást okozó betegséget megszünteti és a fejkorpát eltávolítja. Fer- tőtlenítő hatásánál fogva biztos óvszer ragalyos haj- és szakál-betegségek ellen. Főraktár: Dr. EGGER «NADOR» gyógyszerárja Budapest, VI., Váci-körút 17. Thalmayer és Seitz gyógyszer nagykereskedő Zrínyi-utca 3. 12284

A már 53 év óta díszretromlólag ismert, a 71012. sz. Bm. leirat követelményének teljesen megfelelő UJ-VUKOVARI arctisztító kenőcs uj-vukovári bőrszépítő szappan. Egy nagy tégye ára 1 kor. 60 fill., kisebb 1 kor., szappan 1 kor. — Utazásoktól óvakodjunk! Csak Krajesovics által Vukovaron készült kenőcs valódi. Minden tégyelen Krajesovics, a készítő arcképe látható. 12295 Főraktár: Budapest, Király-u. 12. és Andrásy-ut 26., TÖRÖK JOZSEF gyógyszerárja.

táru lenék. Megváltozott bennük a természet rendje, mert a mikor kiinn a szabadban még hire sinez a termésnek, vagy talán csak épen fakad a virága, idebent a házakban már javában érik a cseresznye, az őszibarack, a szőlő, avagy a hónapos retek, a paradicsom, a saláta, stb.

A diszes növények is ezerszám vannak a meleg-, a mérsékelt- és a hidegházban és egyik szebb, ragyogóbb, pompásabb a másiknál. A világ minden részéből láthatunk itt dísznövényeket: a tropusok vidékéről, a mérsékelt égövől, Ausztrália szigetvilágából és Amerika Andesiből.

A mint ezekből látható, a gyakorlati tanításnak nagy tere van itt. A gyümölcs- és zöldség-hajtást egyedül csak ebben az intézetben tanítható kellő apparátussal, s erre a tanításra nagy súlyt is fektet az intézet. Hire is van ennek. Elismerik azt a külföldről is, a mint arról nem egy alkalommal olvashatunk a külföldi szaklapokban. De elismerik még Bécsben is, mert az uralkodó asztalára innen kerülnek a finom hajtató gyümölcsök évről-évre. Február-márczius hónapokban az érett szamóca, áprilisban érett őszibarack, paradicsom, dinnye, május-juniában az érett szőlő és az ananász. Februártól kezdve különben láthatni itt mindennemű friss zöldségféléket és mindenféle virágos dísznövényt: gyöngyvirágot, rózsát, tulipánt, jáczintot és a legváltozatosabb kereskedelmi növényt, a melyeknek fajsza főlümlője az ezret.

A felső részen az arboretum olyan diszpark, a melyet beosztásával, diszfáinak, cserjéinek és virágainak gazdagságával, csoportjainak változosságával és virágzás idején szingazdagságával Budapest elsőrangú diszparkjai között az elsők között kell említeni.

Májusban, a virágzás idején a legszebb. A főbejáratnál, az épületek között van a disztér — pleasure ground — szőnyeg- és virággyűjtő, önálló növényekkel, mögöttük a gazdag rózsagyűjtő. Oldalt az egyik sarokon a meleg-házi dísznövények csoportja ékeskedik, fentebb pedig a kisebb csoport után különböző stílusú szőnyeg-ágyak díszítik a szabad tért.

A falakat a különböző futórósák, meg más egyéb futónövények vonják be. Az igazgatósági épületen pedig az épületdíszítés kifőnéen van illusztrálva. Virágokkal telt tartók a ház falát virágzó köntösbe burkolják. Az arboretum éjszaknyugati részében természetes sziklacsoportokat van egy kis tóval. A sziklák között hegyinövények, a tóban és ennek partjain vizinövények díszlenek, érdekes festői képe csoportosítva. Az igazgatósági épület előtt, annak két végében van két más sziklacsoport is. Az arboretum egy másik részében, a nyugati oldalon, *Bereczki Máté* hírneves pomologusunk ércebe öntött mellszobra áll, dísznövényekkel környezve.

Vannak az intézet épületeiben gyümölcs-konzerváló és feldolgozó helyiségek, a melyekben a modern gyümölcs-konzerválás minden eszköze megtalálható. Nagy aszaló-gépek, melyeken egy pár métermázsza gyümölcsöt lehet egyszerűen aszalni. Egyszerű házi aszalók, melyeket kis család használhat. Hámozó, aprózó, magozó készülékek egész serege, melyekhez a szeszfőzőket is hozzá kell számítani. Ezek a gépek nemcsak gyűjtőmennytári anyagok, hanem használatban is vannak. A tanulók gyakorlati kiképzésére valók. Ezen az érdekes gyűjtőmennyen kívül az állat- és növénytan tanítására szolgáló gyűjtőmennyek, természet- és vegytani gyűjtőmennyek és laboratóriumok állanak rendelkezésre.

A gyümölcsészet tanítására való egy gazdag gyümölcs-gyűjtőmenny gyümölcs-mintákkal, rajzokkal, alakfa-gyűjtőmennyel.

A szőlőművelésnek, a disz- és konyhakertészetnek szintén van megfelelő gyűjtőmenny. Szóval az intézet felszerelésével és berendezésével elsőrangú intézeteink egyike.

Az intézet a m. kir. földművelésügyi minisztérium fenhatósága alatt áll, dr. *Darányi Ignác* miniszter nagy gondot fordít reá és minden tekintetben nyugat-európai színvonalon igyekszik fen tartani. S nem egy tekintetben túl is szárnyalja a leghíresebb európai intézeteket. Az igazgató hosszú éveken át *Angyal Dezső* kir. tanácsos, egyik legjelesebb pomologusunk, nagy szeretettel gondozza az intézetet és ápolja a gyümölcsöszt, neveli a tanulókat.

Az intézet célja első sorban gyakorlatilag és elméletileg a kertészet minden ágában kiképezni a tanulókat. Van felsőbb kertészképző tanfolyama, a mely három éves és alsóbb kertészegédi tanfolyama, a mely két éves.

A felsőbb tanfolyamra csak hat középiskolát végzett tanulók vétetnek föl, ha már egy évi kertészeti gyakorlatuk van. Ezekon kívül minden esztendőben tartanak rövidebb-hosszabb tanfolyamokat lelkészek, tanítók, gazdák, és nők számára, és az állami utak fáinak gondozására rendelt ütfelvigyázók számára is egy rövid tanfolyamot. Az intézetben tartják meg a hó 18—24-én az első budapesti dinnye-kiállítását, a melyet *Darányi Ignác* földművelésügyi miniszter rendez oly célból, hogy megállapítsa a legjobb hazai dinnyefajtákat s ezek természetével kisorsítsa a sok nem ide való külföldi dinnyefajtákat. Hazánk tudvalevőleg Kelet után Európa legkitünőbb dinnyetermő országa, a mely hivatva van az összes európai dinnyepiacokat meghódítani. A kiállításon mintegy 14 állami telep vesz részt, s azonkívül számos magán-dinnyetermő is. A dinnye-kiállítás díjmentesen tekinthető meg. Ez egyúttal alkalmul szolgálhat arra is, hogy Budapest egyik nevezetes tanintézetét is megismerjék a látogatók. —s—d.

SHELLEY A TENGEREEN.

Örvényző hullámok közepében
Röpítve ragad jó «Ariél»-em.

Duzzadnak a kivont vitorlák,
Nem béni immár semmi korlát.

Szokás rabláncziból kibújtam,
Illem nyugétól szabadultam.

Nem léphet hozzám álbarát,
Kínálva mérgezett borát.

Nem inthet a nagyképu jámbor:
«Vigyázz, mert még megárt a mámor!»

Nem látok nyomoru szegényt
Vergődni ura kényeként.

Festett erény és gyáva bűn
Mind, mind a messzisége tün.

Szabad vagyok a végtelen,
Mosolygó, büszke tengeren:

Te sugárzó ég! Te szűz levegő!
Csobogó vizár, te csudás erő!

Vegyetek körül, ringassatok el
Jóságotok edző megeivel.

Hajlójatok felém hizelegve,
Hadd gyúlna ki lelkem ifjúi kedve.

Töröljétek le a mély barázdát,
Mely homlokomon sajogva czikáz át.

Hegeszszétek be a száz sebet,
Miktől roskadva vérezek.

Legyek újra bohó, pirosarcu, szilaj,
Törjön ki belőlem a régi kacaj,

A régi merészség, az egykori bész,
Mely együgyü gondot játszva legyőz,

Mely az életnek nekivágtat
És fittyet hány az egész világnak!

A föld két üdvét ismerem:
A tenger és a szerelem.

Férfiüv alig imetten
Ók zsarnokoskodtak felettem.

Varázsvál gyilkos szemőknék
Irgalmatlanul megbűvöltek.

Minden csepp vérem az övék,
Minden vad álom értök ég.

Ha ez kegyetlen meggyötört,
Annál lélek vigaszt, gyönyört.

S ha az örvénybe, vészbe sújtott,
Ez új reményre, vágyra gyujtott.

Nincs soha nyugtom, pihenésem,
Ölőkülből nincs menekülésem,

Örök viharban, lázban élek
S az istennel sem cserélek!

Tudom, tudom, közel a vég.
Elém tátong a semmisség.

Hullámtörés, nyugati szél
Tán holnap már másnak zenél.

S lánykám, ki forrón rám simul,
Holnap már más kezébe hull.

De inkább most pusztuljak el,
Zuhatagképen muljak el,

Semhogy bevárjam gyávaresten,
Hogy váljak roncsosá testem-lelkem.

Hogy lesz belőlem sárbuvó,
Éggel-földdel megalkuvó,

Önzök kezében bárgyu gép,
Czédáknak olesó martalék,

Avagy ledér, mogorva vész,
Mint annyi száz, mint annyi száz!

Lenkei Henrik.

MARIKA.

Mit néz rám kis Marika, édes,
Olyan áhítattal, hívőn,
Mint hogyha valami különbet,
Valami szépet várna tőlem.
... Várhatna tőlem.

Mert annyit hallott szólni rólam
S most, hogy itt van a közelemben —
— A mint föl néz rám nagy szemével —
Tán valami nagyot lát bennem?
... Sokat lát bennem?

— Nem jól van így, Marika lelkem,
Ezt én nem érdemlem magától,
Ki oly magasan áll fölöttem.
Az én helyem lent, messze hátul.
... Odale hátul...

Maga a zsenge ártatlanság,
Még tiszta álmok szent hívője;
A teste hab, az arca hamvas
S a lelke liliomba szőve.
... Fehérbe szőve...

Énnékem kéne — lássa — érzem,
Elé borulnom meghatottan
S rá föltekintve sírva-sírnom,
Hogy egykor én is tiszta voltam.
... Ily tiszta voltam.

Haraszthy Lajos.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

De bármily hatalmasnak látszott is a főispán, a januári rendkívüli közgyűlés tárgyai mégse hagyták hidegen a kedélyeket. A magyar nyelv iskolai tanítása körül bizonyos régi megyei szabályrendelet életbe lépése volt tárgyalásra tűzve, s a már említett szolgabírói állás betöltése. Nem szenvedett kétséget, hogy Kopereczky a magyarosítás mellett van és az se lehetett titok, hogy szolgabírónak Noszty Ferenczet óhajtja, mégis nagy szervezkedés indult meg; az iskola-magyarosítás ellen a nemzetiségi bizottsági tagok fogództak össze, körülbelül a többség, a szolgabírói szék betöltése pedig főleg a magyarokat izgatta, mint a kik mindig a mellékes dolgok iránt érdeklőd-

nek jobban. Mindegy (a magyarok szerint) mit tanulnak a paraszt kölykök, de nem mindegy, hogy ki parancsol Voglyánban.

Eles megjegyzések kapcsában összehasonlítások történtek a rokon- és ellenszenv festékével. Noszty Fery végre is csak egy tacsó, Herberth és exlajdinánt. Kell a kutyának! Ha es. és kir. kamarás, maradjon vesztég a király kamarájában, de ne vegye el más ember elől a kenyereket. Legyen a szolgabíró köztünk nőtt, magunkszőrő ember, nem félmánás. És fonák is volna a hosszabb dolmány a mellénynél, hogy a szolgabíró méltóságos úr legyen, az alispán pedig csak tekintetes.

Kaby Józsiara kell szavazni az igaz magyaroknak. Jó öreg fiú, a ki azért úszott el, mert mindenkiért jót állt. Azonfelül «a sokat szenvedett hazafiak» közé tartozott, mert rajta vesztett az ötvenes évek elején a Marsellaise éneklésén, hiszen mindnyájan hallhatták egyszer-mászor az «Arany golyó»-nál. Most már csak mosolyog rajta az ember, de azokban a bomlott időkben dühbe hozta, bánatba ringatta, keserűségbe mártogatta a magyar szíveket, úgy hogy a többség boszút ihelve csapott rá: «Ügy! Hm. Az énekes madárnak kalitka való.» — Az pedig volt nekik Kufsteinban, el is vitték oda vagy három évre. Ámbár nagy istentelenség volt tőlük ilyen kicsiségért, mert legfeljebb a dallamban lehetett találni kifogásolni valót, maga a szöveg jóformán a császári királyi katonai schematismusból merítettet:

Osztrák ármány, Ferdinánd,
Karl, Franz, Albrecht, Styenko Lajos,
Zsófia, Zsófia nagy dáma,
Kamarilla, reakció,
Rác, szerb, oláh, illirizmus,
Saxonizmus,
Veszszetek el!
Heidinger, Leidinger, Windischgrätz,
Jellasié, Simonits, Ulich, Urbán,
Hurbán, Lamberg, Berger,
Wimmer, Prückner,
Veszszetek el!

Szóval elég szépen volt az igondolva és a végén nem ártott senkinek. Ha jobban megfontoljuk, még Kaby Józsinak sem. Az a három évi pihenés elkelt a torkának — s azonfelül nagy rangra emelték az elzárással, mert mikor kiszabadult, az lehetett volna, a mi akart lenni, de ő nem akart, a meddig a nap sütött, vagyis míg nyájas zsidók voltak a környéken, de most, mikor a zsidó arczok már elkomorodnak láttára, rászorult a szolgabíróvá.

A rokonságot és a főispáni iroda befentes csoportját nem számítva, az egész magyarság a Kaby pártján állott, csak a szerkesztő, Klementy pártolt el az utolsó napokban. Egy fecske azonban még nem csinál se öszt, se nyarat. A Kaby szolgabíróvává az angol bank is kölesönözne. Ebben az egyben nem szabad engedni a főispáni akarattal szemben. Hát úgy is vette mindenki, hogy az egész választás csak forma. Noszty Fery le se jött rá Pestről, hol a közismert járdataposókhoz tartozik. Nem éri meg a próbálkozás a vasúti menetjegyet!

A közgyűlés reggelén mindenki gratulált Kabynak, csak a főispán mosolygott rejtélyesen.

— Nono, hátha még másképp csöppen — jegyzé meg ő méltósága, útközben, a mint a közgyűlési terem emelvénye felé iparkodott.

— Nem gondolnám — felelt fel Petrovay Tamás, a Kaby ipa, ki történetesen a főispán mellett csoszogott — hogy más győzhessen.

— Vajjon?

— Tojás nélkül nem lehet rántottát sütni, méltóságos uram.
— Hátha olyan csodaszakács akad, bátyám-uram?

Zajos éljenés közt a helyére ért, s megnyitván az ülést, mindenekelőtt kinevezte Malinkát tisztelbeli megveji főjegyzőnek, (nem kerül semmibe s neki örömet csinál) aztán a faltörő kost, az úgynevezett hivatalos szónokot, Liszy ügyvédet szólította, a kivel in camera charitatis előre állapotott már meg.

Ő volt kifejtendő a magyarosító szabályrendeletet s nem csekély ékesszólással bírt a vézna emberke, kár hogy a hiányzó első fogai miatt a szavak szétfolytak a nyelve alatt s bizonyos sipoló s sziszegő hangokba öltöztek.

Előjáróban lepecskondiázta a parlamentarizmust, mely szerinte csak a már teljesen kiépített államokba való, a hol csak folyó ügyeket kell intézni, de a hol még alapvető munkálatok teljesítendők, ott a parlamentarizmus egy ütöt taplót sem ér.

— Ne Kezde Ádámon Éván! — mordult bele Pénteki Bálint, ki, a karzat alatt állván, bőszzé és türelmetlenül tettek az onnan leáradó mindenféle illatok a hölgyek hajából és keszkenőiből. Az öreg úr a trágárszagot szokta meg otthon, valamint a foghagymát a rostélyosokon és piritusokon; minden egyéb szag kihozta a sodrából.

— Halljuk, halljuk! — hangzott fel több helyről élénken, mert ebben a kérdésben nem volt se jobboldal, se baloldal, az egész magyarság együtt érzett.

Liszy rögtön megmagyarázta, miért indul ilyen messziről. Azt akarja bizonyítani, hogy miért kell bizonyos dolgokat, melyek az egyik állami szerv feladatai, más szerveknek átválalni, ha am azok képtelenek. A bivaly bizonyára erős állat, uraim, de ha teszem azt olyan merész ugrana, mint a macska, hát okvetlenül kitörné a nyakát, míg a macskának semmi baja sem esik. (Ez úgy van — bólintott a főispán). Azért tehát a merész ugrásokat a macskára kell bízni. (Élénk helyeslés a kormányparti bizottsági tagok csoportjaiban). A parlamentnek felelős miniszterek nem ültetnek olyan fákat, melyek hosszú esztendő múltán tartanak árnyékot, vagy hoznak gyümölcsöt, pedig a jövőndökre is illik gondolni egy jól vezetett államban, valamint nem szüntetnek meg olyan bajokat, míg kicsinyek, melyekhez hozzányúlni kényelmetlen vagy szembélyükre nézve veszélyes, — inkább áttolják a jövőndö kormányokra, akorra, midőn már a bajok nagyra nőnek és magára az államra nézve lesznek veszélyessékké. A parlamentáris miniszterek előtt csak azok a sikerek számítanak, melyek mindjárt bekövetkeznek. Mit érne az nekik, hogy lúsz év múlva diesérnek? Nekik az kell, hogy most diesérjék. Ők az esti lapokra dolgoznak. És ezt nem lehet rossz néven venni, mert minden teremtett lény csak annyi levegőt szív be a tüdejébe, a mennyi a pillanatnyi légzésre szükséges, tehát a miniszter is annyi vizet iszik, a mennyi a szomat oltja; kivéven a teve, mely a jövőndöre is szed be egy kis tartalékot, de a teve csak két púpot visel a hátán, míg a miniszterén négy-száz és néhány púp van.

Popolniczky Ámbrus, a bozsennai kerület országgyűlési képviselője meglökte könyökével a mellette ásitó Noszty Pált.

— Hm. Ez nekünk szól. Ne válaszoljunk rá?

— Minek? Hisz igaza van.

Ezek után egy ékes kanyarodással (valami

idézzel Thierstől) áttért arra, hogy ilyen körülmények között a társadalomra és a megyére szorul a magyarság erősítésének szent feladata, s ezt az iskola útján lehetne legjobban a szőnyegen forgó statutum életbe lépésével.

Viharos ellenmondások zúdultak fel a nemzetiségek részéről s nyomban felállt Padák Sámuel, egy óriás termetű tót lelkész, a kit «lutheranus Kapisztránnak» neveztek vakmerőségéért és gyűjtő szónoklatáért. Ijesztő benyomást tett széles vállával, roppant fejével, melyből két vérbe forgó szem bandzsított. Padák volt a megye éjszaki részén fekvő tót-ság vezérszónoka. Hangja lágy tud lenni, mint a fuvola; de ha akarja, valóságos dobpergésé dagad és fölrázza a lelkeket. Nincsen ebben máskor semmi veszedelem (a lélek ugyanis csak hálni jár a tótba, hosszabb időre nem marad benne), nincsen pedig azért sem veszedelem, mert jó az Isten, egy csomó szászt és oláhot is adott a nemes municipumnak. Isten ments, a hol csak egyféle nemzetiség van. Ebből a roszból jobb a több; a hol három van, ott már lehet velők kártyázni. Az egyik mindig «tromf» a másik kettő ellen, vagy a kettő tromf egy ellen, a hogy lehet. A megye politikája ebben sarkallott s az ilyen diplomatisálás mellett elégedéltek valahogy az előző főispánok, mindig a magyarság akaratát vezetvén diadalra a közgyűléseken. Hanem ennél a szerencsétlen kérdésnél előre látható a magyarság veresége (minek is volt azt előirántani?), mert az összes nemzetiségek összefogottak.

Horth Pista, a fürge második aljegyző, kit a Wipp szerepével bizott meg a főispán, hogy számítsa össze a pro és kontra szavazatokat, épen abban a pillanatban lett kész a puhatolózással, midőn nagytiszteletű Padák Sámuel úr beszélni kezdett, s sietve robgott az emelvényre jelentést tenni.

— Kilencezzel többen vannak, mint kel-lene.

A főispán egykedvűen rágesálla bajúszát s Poltáryhoz fordult.

— Mit csináljunk?

Poltáry vállalt vont.

— Ha én tudnám...

— Te vagy a vármege esze.

— Őt embert kellene hamarjában szerezni — tűnődött az alispán — a szászokból nem lehet, mert a szászok egymástól szégyenlik a megjuhászdást. Az oláhokból se lehet, mert azok a pópáiktól nem mernek. Talán a tótoktól lehetne, azok puha emberek. Csak ez a Padák ne beszélne, mert az feltűzeli, megacézolozza őket.

— Megvonjam tőle a szót? — kérdezte a főispán mohó készséggel.

— Isten ments, azt nem engedni a törvény.

— Majd elhallgattatom én, ha Izrael bácsi megengedi, — sügta rejtélyesen az aljegyző, odadugva fejét a főispán és az alispán feje közé. Szőke göndör haja, friss rózsás arca ugyancsak elűtött a két vedlett koponyától.

Kopereczky az alispánra meresztette szemét, várva, hogy ő nyilatkozzék.

— Jó, jó öcsém — mondá ez — csak erédj, vegyülj el köztük és gondolj ki valami okos fortélyt, csábíts el egy pár embert villás reggelizni, itasd le őket, szóval, mit tudom én, ... sapienti pauca, csinálj, a mit lehet. A célzentesítési az eszközöket.

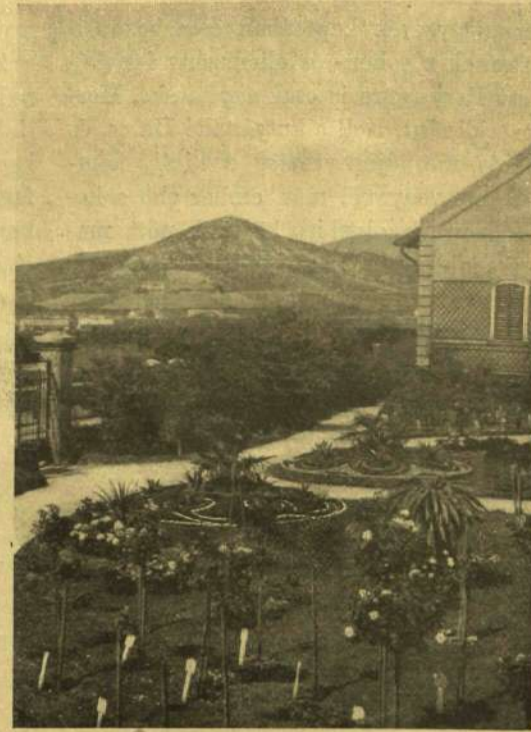
Horth Pista eltűnt, s mint valami pajkos manó hol itt bukkant fel, hol amott. Az alispánnak, a ki lehetőleg szemmel kísérte, úgy látszott, mintha több példányban lenne meg.

HAJTATOTT ŐSZI BARACKFÁCSKA A MELEGHÁZBÓL, ÁPRILIS HÓBAN GYÜMÖLŐCSEL TELVE.

HAJTATOTT SZŐLLŐ GYÜMÖLŐCE MÁJUSBAN.

A FŐBEJÁRAT.

Most elvegyült a bizottsági tagok csoportjában, majd a karzaton lehetett látni, nevetgélve az asszonyokkal. Na, az is ő, a ki most surran ki az ajtón a tanásteremből. Ezzel már azt hiszi az alispán, végkép elvesztette a szeme elől, de nemsokára megint rátalál, közvetlen a Padák háta mögött, úgy tesz a kis semmirevaló, mintha a legnagyobb élvezettel hallgatná az ékes bibliai tót nyelven elvarnyogott beszédet.

Padik úr még csak a kezdetnél van, a történeti előzményeknél, széles feneket épít, úgy látszik, hosszú lesz. Önérzetes szavakkal bé-

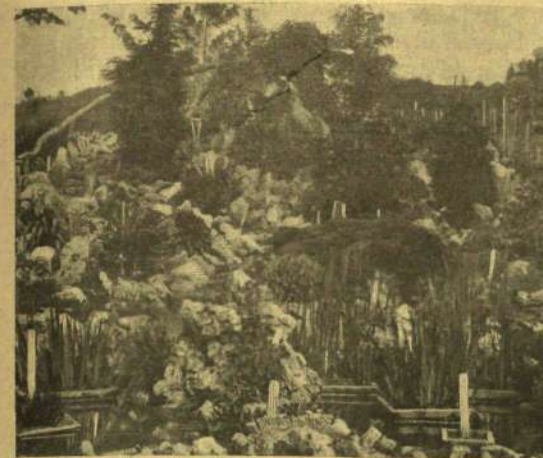
lyegzi meg a különben nemes magyar nemzet mostani zsarnok ivadékait, kik a szlávok ellen készülnek merényletre. Lám, az Árpádok idejében jó volt a tót nyelv, hiszen a legrégebb magyar nyelvemlék, a híres «halotti beszéd» jóformán tótul van. Az Árpád házi királyok tótul nevezték el a vármegyéiket «Novi grad»-ot (Új várat) Nógrádnak, Cserni gradot (fekete várat) Csongrádnak, a maguk családi fészket (a magas várat) Visegrádnak, a legfőbb udvari hivatalnokot, a palatinust ugyancsak tótul nevezik «nadvorni pan»-ból (udvari úr) nádorispánnak.

— Ejnye, — fészkelődik újra Popolniczky Ambrus s újra megdöfi Noszty Pált, — ne ezáfoljuk meg?

— Minek? Hisz nincs igaza, — mondá Noszty Pál és átdölt a másik könyökére.

Ingerült fészkelődés támadt a magyarságban, mert a tótul tudók elmagyarították a tótul nem tudóknak; maga a pap gúnyos mosolylyal nézte a tengerháborgást, de csak színlelte a nyugodtságot, mert a balkezével, miközben ide-oda kalimpált a jobbal, idegesen morzsolgatta a szokásos fehér fityegőket a nyakán.

— Sőt merem mondani, tisztelt közgyű-

VÍZI- ÉS SZIKLA NÖVÉNYEK CSOPORTJA.

HAJTATOTT SZAMÓCZÁK.

RÉSZLET A MELEGHÁZBÓL: CALADIUMOK CSOPORTJA.

lés, — folytatá fenhéjázó hangon, némi művészi pauza után, — hogy a régi magyar királyok még a családi szentélyükben is a szláv nyelvet használták. A szláv volt az anyanyelvük.

— Ohó! Ohó! Bizonyítsa be!

— Elég bizonyosság, mélyen tisztelt közgyűlés, hogy négy Béla nevű királyunk volt; a Béla név pedig semmi egyéb, mint a latin Albertusnak, Albusnak szláv fordítása: «Bjela». A magyar királyok tehát még fiaikat is szláv nevekre keresztelték...

Egy rikácsoló hang mint az olló, most egyszerre ketté metszette a beszédet. A hang a karzatról jött. Mindenki oda nézett. Hm, nem kápráznak-e a szemek? Bubenik, a képéből kikelt és alkalmasint becsipett Bubenik kiáltott közbe:

— To mi lepszje wjeme. Moj pan tam bol kde krstili!

Szokatlan levén a karzatról való közbeszólás s pláne hogy a főispán totum facia tette, zajos derűltég támadt a teremben, de a hahótán is keresztül verte magát egy éles «Jaj!» kiáltás s minden figyelem a sikoly irányába fordult. A nagy brontes szónok torkából jött az. A réműlettől kidagadt szemekkel mind a két kezével a derekához kapott, mintha ott tört volna ketté s aztán gombolyaggá zsugorodva, bömbölő üvöltéssel, minő a megsebzett komondoré, rohant ki a teremből. Utána a tót bizottsági tagok loholtak abban a hitben, hogy szemefényükön az örület tört ki. Némelyek félénken húzódtak el, hogy hátha megveszett és harapni fog.

— Hagyjátok el, — jegyezte meg egy tisztelője, — jobban harap az egészségesen.

Óriási zűrzavar, zaj, valóságos chaosz támadt a teremben. Mi volt ez? Mi baja történt? Mit kiáltott rá a főispán komornyikja? Ki tudja?

Ki hallotta? Valami borzasztót mondatott, hogy úgy ütötte le, mint a bikát a tagló.

Nosza magyarok, szászok, románok mind Klementy szerkesztő felé tódultak. Ott ni, a zöld asztal legszélén s gyorsirással jegyzi a beszédeket. Retténetes eszével mingyárt, a mint hallja, azon melegiben lefordítja magyarra (ki se eresztí a füléből csak magyar öltözetben) s már mint ilyet veti papírra. Klementy hát bizonyosan tudni fogja, mi volt a közbeszólás.

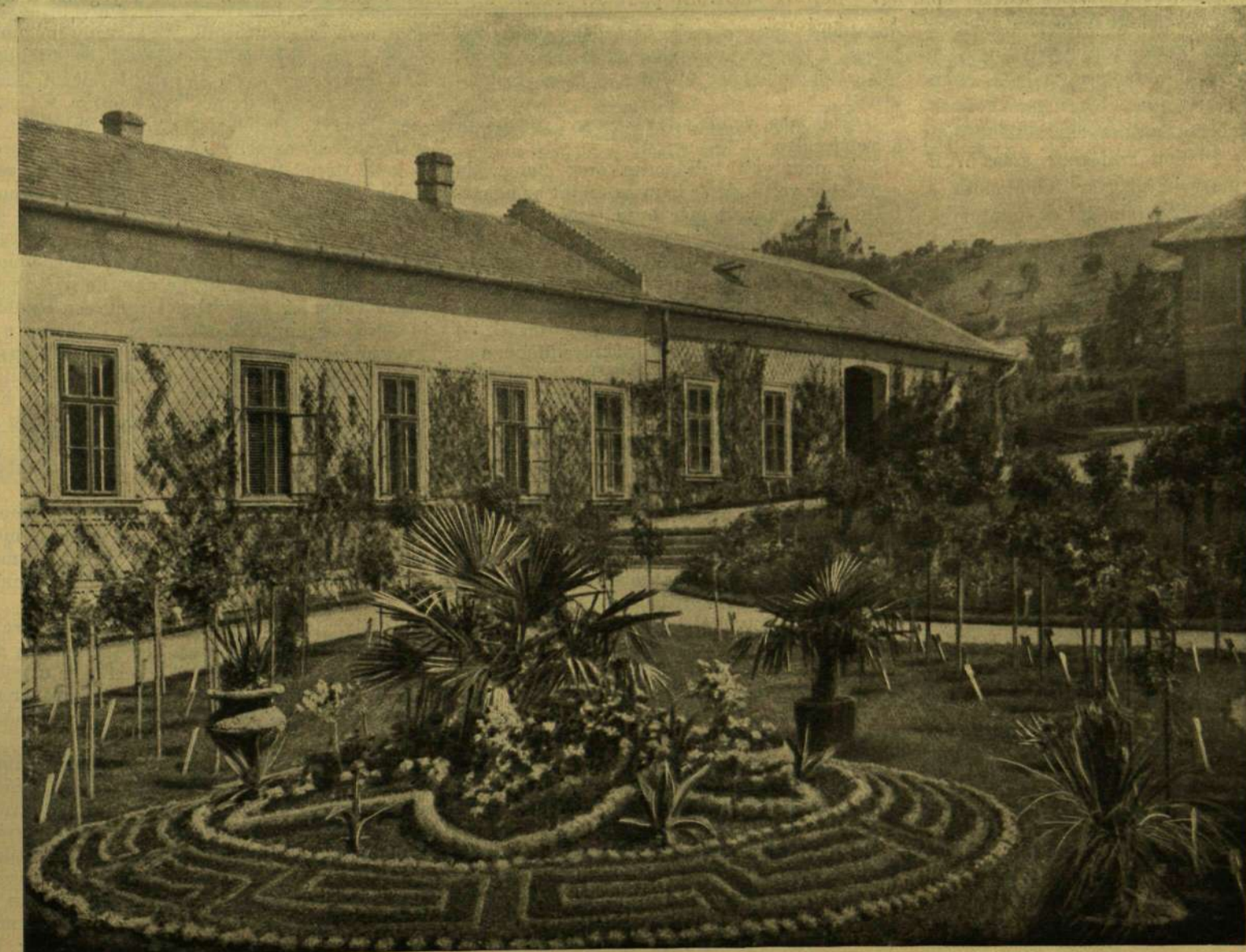
Tudta bizony s nyomban felolvasta a hiteles szöveget, mely így hangzott: «Mi azt jobban tudjuk. Az uram ott volt a keresztelésnél.»

Ejnye beh furcsa! Most kezdték még csak nem érteni. Hiszen nincs ennek se füle, se farka! Hát nem valami nagy titkot vagy bünt leplezett le a tót közbeszólás, melytől Padárnak menten össze kellett roppannia? Hisz ez egy egészen semmitmondó hülyeség — az az hogy inkább sokatmondó, de inkább a közbe-

RÉSZLET A MELEGHÁZBÓL.

A BUDAPESTI KERTÉSZETI TANINTÉZETBŐL. — Ráde Károly főkertész felvételei.

RÉSZLET A PARKBÓL S A TANULÓK LAKÁSA.

A BUDAPESTI KERTÉSZETI TANINTÉZETBŐL. — Ráde Károly főkertész felvételei.

RÁDEK-FÉLÉ HAJTATOTT UBORKA A BUDAPESTI KER-
TÉSZETI TANINTÉZET KERTJÉBEN.

szólóra nézve, mert világosan látszik ebből hogy ő is örült.

Klementy azonban jól állt a Bubenik józan eszéért.

— De hiszen nem örült az, hanem hunczut. Ha egy kicsinyt pukós, szereti az urat kigynolni. A Koperceky bárók ugyanis azzal szoktak dicsekedni, hogy valamelyik ősi, valamelyik régi királyunkat, már nem tudom melyiket, a kereszvizre tartotta s hogy akkor adósodtak el.

— És hát igaz volna az?

— Isten tudja. Nehéz volna az ellenkezőt bizonyítani.

A Padák eset miatti zavart taktikai czelokra akarta használni az alispán s figyelmeztette Kopercekyt, hogy teremtsen eszét, hátha most sikerülne szavazásra boesítani a kérdést, a mikor vagy tíz töt szavazó künn van, a szavazás kimondása után be lehetne zárni a terem ajtókat s a statutum sorsa biztos lenne.

— Így is biztos — felelte a főispán nyugodtan, de azért rázni kezdte a csöngetyűt.

Ugyancsak meddő fáradság volt. A csöngetyű szava elveszett, mint a légyzugás a kovácsműhelyben, mikorra meg a zaj kezdett már veszni, addigra felállott szólásra a szász Wolf Rudolf, a bontóvári téglagyár tulajdonosa s német nyelven kezdte támadni a statutumot. Alig jutott el öt-hat közmondatig, már a tótok is visszatértek, fenyegető gesztusokkal. Mindenki kíváncsi volt, mi újság, mi lett Padákkal? Lassankint fülb-fülbe szivárgott, hogy semmi nevezet se történt, nincs baja, hála Istennek (ezt a tótok tették hozzá), csak egy kicsit megjéjt, és mindjárt itt lesz, mihielyt átöltözik, az «Arany golyó»-nál, a szobájában.

Valójában pedig igen otromba csiny történt, — kiáltozták, — éretlen merénylet a szólásszabadság magasztos elve ellen, még pedig orvul, hátulról, a mennyiben valami gazember egy galambtojás nagyságú jeget csúsztatott be hátul a szonokló tiszteletes úr inggallérja mögé, a mely hirtelen leszaladván a meztelen hátgerinczen, olyan rettentő érzést keltett, mintha hideg, éles pallos-pengével egyszerre ketté szelne a testét. Nem csoda, hogy a szegény tiszteletes annyira kijött a sodrából... Hanem hiszen nem maradhat ez példás elégtétel nélkül.

(Folytatása következik.)

TAVASZ.

Elbeszélés. — Irta Krúdy Gyula.

Az altábornagy szokása szerint egész délelőtt a piacokot járta. Csak délfelé vetődött baze egy kis csomagocskával a kezében, a melyben a szezon ritkaságai voltak: spárga, új hagyma, földi eper és néhány galyacska rózsaszínű alma-

virág. Még erős tél volt, a Mester-utczán gyakran száguldott végig a havas förgőtet és az altábornagy folyton a piacokot, a kereskedéseket járta tavasi eledelekért, — mert a tavaszt óhajtotta. Egyebekben nevezetes volt ő arról, hogy még tényleges tábornok korában sem restelte a fáradságot, hogy egy őszi barackkért beköbörölje az egész várost. A mióta pedig nyugalmába ment, egyéb dolga sem volt többé, mint a piacok udonságait, a csemege-kereskedők kirakatait számon tartani. És mert olyan volt a természete, hogy kevésbé szerette az üvegházban termelt gyümölcsöket, növényeket, mint a természet kis vadoncait, — fenn a Mátra rengetegekben nem dughatta ki rózsaszín fejcskéjét az első csiperke-gombácska, hogy az altábornagy úr a Mester-utczán tudomást ne szerzett volna róla. Megérezte a levegőben, a szélben, a mikor vastag orrát fölemelve, néha így szóval nyitott be lakására:

— Nem értem, ahogy sem értem a dolgot... A levegő már oly lágy, oly szelid és illatos, a költők verseiben a szép tavasz, idei csirkének pedig sehol semmi nyoma. Talán nem is lesz az idén?... Mit gondol Käti?

Käti, az exczellenciás úr régi szakácsnője, a ki a hosszú szolgálatban bizonyos katonás magatartásra, előírásos fesszességre tett szert, kimerően felelt:

— Parancsára, exczellenciás uram... A tavasz valóban késlekedik az idén.

Az altábornagy azután a kalendáriumot vette elő és azt forgatta, tanulmányozta, végül haragosan földhöz csapta.

— Azt mondja, hogy tavasz-elő!... Mit jelentens az: tavasz-elő, ha nem a csirkét jelent?

Roppant haragudott az altábornagy, ha töle függött volna, vasra verette volna az egész időjárást. Nem kisebb okból, mint abból az okból, hogy csirke nem termelt a falusi udvarokban.

A spárgát, hagymát és földieprepet átadta Käti asszonynak, az almavirágot az asztalra helyezte és míg a szobában fel és alá sétált, a rózsaszínű virágok útjában mosolyogva nézettek utána. Akármerre fordította haragos ránczokkal telibarázdált arcát, a virágok mindig utána mosolyogtak. Mintha csak azt mondták volna: «ne haragudj, öreg!» Addig-addig mondogatták, a míg a mely barázdák elsimultak lassan, a lépések nyugodtabbak lettek és az altábornagy úr nagot sóhajtvá a diványra telepedett.

— Hát igen, valóban tavasz van... dohogta elesendesülve.

Még nem volt túlságosan öreg ember, de ezüstfehér volt haja és bajusza, mint az agastyánoké. Ilyen volt már husz esztendeje, de a míg fekete volt, addig sem ismert egyéb földi jót az őszi baracknál. A nőket, szerelmeket, dorbézolásokat pótolta a számóca januáriusban, a csik, a mit a halászkok a zajló Tiszán fognak és a spárga, a melyet gondos kertészek tél gagyában elővárázsolnak. A nőkről különben is nem sokat gondolkodott, kétféle kategóriába osztotta őket. Vannak olyan nők, a kik főzni tudnak, vannak olyan nők, a kik betegpólok. Hogy másféle nők is volnának a világon, az altábornagy úrnak erre nézve nincs semmi bizonyítéka. Azaz, hogy egyszer, egy kicsi és kacér özvegy még ezredes korában mindenáron a nyakába akarta magát varni. Naponta főzött az akkori ezredesnek olyan eledeleket, a melyek még a Nagy francia szakácskönyvben, — az altábornagy mindenkor legkedvesebb olvasmányában, — sem voltak feltalálhatók. Az ezredes el volt ámulva és csaknem minden nap az özvegnél ebédelt. Ugyanakkor történt, hogy régi sebe, a melyet az olasz hadjáratban szerzett, kiújult és nagy fájdalmakat okozott neki. Az ezredes úgy feküdt ágyában, mint egy villámsujtotta tuskó és már a legroszabbra is elkészült. Enni sem tudott már és hetekig abból táplálkozott, a mit a legénye felolvasott neki. A legény ugyanis összedezte a városi koresmák étel-lapjait és azokat vigyázz-állásban és szolgálati hangon felolvasa urának. Az akkori ezredes megtörtén figyelte és csak néha villant meg keselyű-szeme:

— Hogy mondatd? Hideg fogoly afonyával?... olvassd még egyszer.

Tehát már csak így ebédelt az ezredes, a mikor az a bizonyos kicsi és kacér özvegy bátor-ságot vett magának arra, hogy a tetelten ez-

redest lakásán meglátogassa és mindenféle jeges borogatásokkal ellássa a megfelelő helyeken. Az ezredes azon az éjszakán mélyen aludt és reggel olyan étvágyat érzett, mintha az egész Nagy szakácskönyvet végig tudta volna enni, de aztán jóllakott egy hig tojáskával. Estefelé, a mikor az özvegy ismét megjelent és felrakta a borogatásokat, az ezredes nem mulasztotta el megjegyezni:

— Holnap már foglyot szeretnék enni, nagyságos asszony, kérem tehát úgy intézni a gyógyítást.

Az özvegy mosolyogva bólintott és másnapra teljesült az ezredes óhajtása: már egy foglyocskával tudott megbirkózni és a legénynek csupán az étlapok alsó részét kellett felolvasni, a hol a sajtok, tésztek és gyümölcsök vannak felsorolva.

Így haladt napról-napra a gyógyítás. Az ezredes ott tartott, hogy a Nagy francia szakácskönyvből azokat az ebédeket állította össze, a mely ebédek a szerző megjegyzése szerint csupán vadászatokon és pusztai összejöveteleken alkalmasak tél időben. De az ezredesnek már a legzsirosabb oldalal pesenye sem ártott meg. Midőn az ágyat elhagyta, egy negyed angol-írüt ebédelt annak az örömeire, — és csak akkor vette észre, hogy az özvegyasszony itt van a nyakán. Az ezredes lovagias ember volt. Nem is lehetett az másképpen a «burazzai hős», a hogy az ezredes a hadseregben neveztek, köztudomás szerint a legfelsőbb hadúr személyes barátságával dicsekedhetett. A kicsi és kacér özvegyet, belátta, feleségül kellett venni, aztán nyomban áthelyeztette magát Innsbruckba. Az özvegy ott maradt, a hol eddig volt, mert megtiltattott neki az akkori ezredes után menni, miután eljárása csalásnak minősítettett. Ravasz fondorlattal kompromittálta magát a beteg hős lakásán, — de egyébként is, az ezredesnek, midőn ismét egészséges lett, nem volt többé semmire másra szüksége, mint a Nagy szakácskönyvre, a női nemet lelkéből megütölte. De nem úgy az özvegy. Az asszony állandóan irkálta leveleit az ezredesnek, a melyekben egészségre figyelmezteti, majd különböző ételek receptjét közli véle, a mely receptek a «Nagy»-ban nem foglaltak. Elolvasta-e az ezredes a leveleket? Nem lehet tudni. Csak annyi bizonyos, hogy nem válaszolt rájuk. Az asszony megúnta végtére az egyoldalú levelezést és titokban Käti leányasszonnyal kezdett levelezni. Käti, a ki többször volt férjnél, örmesternél, sőt egyszer gyógykovácsnál is, méltányolni tudta a szalmaözvegy asszony szerelmét és hűségesen és kellő tisztelettel válaszolt a méltóságos asszony leveleire. Utóvégre, a méltóságos asszony, akárhogy vesszük a dolgot, tulajdonképen mégis csak az ő asszonya volna. Käti tudta a szubordinációt és a távolból épen úgy engedelmeskedett asszonyának, mintha az a konyhán patogott volna. A heti étlapot rendszeren elküldte jó előre asszonyának oda messzi Erdélybe, a ki gyakran lényeges változtatásokat tett az étlapon. Máskor egyes ételek elkészítésének a módját írta meg Käti-nek a méltóságos asszony, és Käti-nek be kellett számolni a sikerről, a melyet az étel keltett — a «katonai körökben» a mint az ezredes, majd a későbbi vezérőrnagyot titokban neveztek.

— Katonai körökben a leneséről álmodtak, — írja egyszer Käti. — Nem tudná a méltóságos asszony, hányféleképen csináljuk meg a lenesét, hogy a katonai körök meg legyenek elégedve, kezét csokolom?

Erdélyből terjedelmes levél jött a kérdésre és a «katonai körökben» nem hiába álmodtak azután a lenesével. Erdélyből érkeztek az utasítások a rendezendő nagymosások, nagytakarítások irányában. Erdélyből egészítették ki a házi-patikát, ha valami fogyatékán volt.

Természetesen mindez a legnagyobb titokban történt. Az altábornagynak, — ez lett, midőn nyugalmába vonult — sejtelmé sem volt arról, hogy a «kicsi és kacér» asszony oly annyira törődik véle a távolból. Vagy ha talán gondolt is valamit magában, a mikor az asztalára kerültek némely ételek, a melyeket hajdanában a kicsi és kacér özvegy főzött, a midőn még gyanakodni se lehetett család terveire; ha gondolt is magában valamit, — mert a gyomor hálás és nem felejtő emlékező, midőn már a szív régen pergamentté száradt, a gyomorban még mindig visszatérnek az ifjúkori emlékezősek

egy-egy izre, egy-egy szagra, — az altábornagy nem szól soha semmit. Csak a homlokát szedte szigorú ránczokba és Käti lesütötte a szemét bűnös módjára.

Azon a téli napon is, midőn a kegyelmes úr a piacról fáradtan hazajött és a divány közepén üldögélve, elgondolkozott hirtelen azon, hogy milyen semmisséggel tölti el az ember az életét, hirtelen valami szag ütötte meg az orrát töprengésében. Vastag, kövér orra idegesen rándult meg minden behatásra és most is nyomban a szag után nyomult. A szag az erkélyajtóhoz vezetett. A havas erkélyen széles kék virágos táblan pástétom állott üvegharanggal leborítva. Az altábornagy kinyitotta az ajtót, felemelte a harangot és hosszasan gyönyörködött a pástétomban. Kis kést vett elő és egy piczike darabot lemetszett kóstolóba. A mint a pástétomat a nyelvén elolvastotta, mely ránczok támadtak homlokán és haragosan elmordult:

— Käti túlságosan szemtelen kezd lenni...

Majd még néhány falatot kóstolt a pástétomból és nem tagadhata el, hogy az remek. Olyan remek, a milyen csak egyszer, egyetlen egyszer volt a pástétom ott messzi Erdélyben...

Csakhamar elkövetkezett az ebéd ideje és a kegyelmes úr elhelyezkedett asztalánál, a mely úgy volt megerítve, a mint azt a Nagy szakácskönyv előírja. (A penzióban a szakácskönyvben keresendők a szolgálati szabályzatok.) Négy-öt különféle pohár, ugyanannyi-féle ital az asztalon. Ragyogó porcellán és ezüst hirdeti, hogy a ki most enni készül, az ismeri az evés fortélyait. Jakab, a régi inas hófehér keztüben széles táblán halacszkákat, étvágycsináló halgyűrűcskéket nyújt a kegyelmes úr felé. Nyolcz-tíz féle halacszkában lehet választani, de az altábornagy, a ki az erkélyen elkövetett torkosságáért nem akarja magát azzal büntetni, hogy esetleg ne ebédeljen a legjobb étvágygyal, ezúttal lemond a halacszkáról.

Már jön a párolgó leves. Jakab olyan szeretatosan emeli az Altwien-porcellán tálat, mint a lelkész a keresztelő-medenczét. Az altábornagy csendesen kanalazni kezdi a levest és ettől a percztől fogva az egész osztrák-magyar hadsereg megszűnt, nem létezik, por és hamu, történelmi emlék lett: a kegyelmes úr levest evett, a mit szeretett.

Jakab egymásután horjla fel az ételeket. A poharak is munkába állnak és csillog a bor a kristályüvegben... A finom pecsenyét ezen a napon bizonyos apró, kirántott halacszkák alkották.

— Béka! — gondolta magában a kegyelmes úr és beléharapott a pecsenyében.

Tágranylt a szeme, a míg evett, majd megletpetten nyomta meg az asztalon álló ezüst harangot.

Käti leányasszony lépett be aggódó arczeal. Uram-Istenem, vajon mi nem tetszik a kegyelmes úrnak?

— Käti! — mondja szigorúan az altábornagy. — Enni nem béka.

Käti rázza a fejét.

— Ez csirke! — dörmög a szigorú hang. Käti lesüti a szemét és nagyon elpirul. A kegyelmes úr tudja már tapasztalásból, hogy mit jelent ez a bűnös pirulás, ezért nem is firtatja tovább a dolgot. Másról kezd beszélni:

— És az a pástétom ott az erkélyen?

Käti csak pirul és a szemét a földre súti.

A tábornok mérgesen rárvál:

— Miféle pástétom az?

— Parancsára, kegyelmes úr... — rebegi Käti. — A kegyelmes asszony itt van egy-két napja és ő főz odakünn... Minden esztendőben el szokott jönni titokban néhány napra főzni. Az altábornagy úr ámulva teszi le az evészközöket. A fejét csóválja és a gyomrában különös jó izek jelentkeznek: a fiatal, gyenge csirkepecsenye ize, a szarvasgombás pástétom ize... Meghatottan emelkedik fel az asztaltól és az asztalkendővel a nyakában nehéz, sarkanyús lépésekben dözög a konyhára.

— Kedves Mari, maga még se maradhat a konyhában. Lépjen be kérem...

ULTIMA THULE.

Island.

Nagypénteki bortalatt válnak ki az éjszaki sarkkör vizeinek szürke hullámaiból és fényben-árnyban csodás hirtelenséggel váltakozó ege-

TOLSZTOJ LEO OROSZ PARASZTRUJÁBAN.

alól az ősi regék országának lávamezői és heroikus komor domblánczolatai. A massilliai Pytheasz, Arisztotelesz kortársa is ilyenek találhatta kétezerháromszáz évvel ezelőtt az akkor ismert világ legejszakább földjét, *Ultima Thule* szigetét, melyet a közhit *Island* szigetével tart azonosnak.

Island — Ice-land — a Jég Országa; már maga ez a név sokat mond azokról a képzetekről, melyekkel nemcsak az ókori, hanem még a középkori és újkori ember is körülszólte az immár ezer év óta emberekkel is népes távol szigetét. De itt is behizonyosodik, hogy a messzeség köde nagyobbán látatja sokszor nemcsak a tárgyakat, hanem a fogalmakat is. A régés Izlandnál mostohán bánt a természet, de nem tagadta meg tőle végképen az áldásait sem. Sik földjén nem renget aranylászat a szél, de vizeiben hihetetlen gazdagsága van a halnak. Tél idején néhány ő szellességben jégpáncél veszi körül a fjordokkal szeszélyes partokat, de az egyenlítő felől áradó meleg golf-áramlat megenyhíti a levegő zordságát és nem engedi, hogy a sarkvidék tele megöljön a szigetén minden életet. Huszonnégy tüzökádó hegy füstölög a kis ország belsejében s a láva, melylyel földjének kétharmad részét terméketlenné tette, felér a Montblanc hegy tömegével, és elég volna arra, hogy majdnem egy millió méter vastag kemény réteggel vonja be az egész föld keresztségét: ám azért ide zöld rétek húzódnak végig a lankás partokon és az izlandi pásztor békén legethetheti jólétét biztosító nyáját és kolompoló tehenesordáit.

Az izlandi nép erős, törhetetlen germán faj: az egyetlen a rokoni közt, mely épen és változatlanul őrizte meg ősi nyelvét és szokásait, melyeket ezer évvel ezelőtt vittek magokkal Norvégia éjszaki partjairól a Harfagar Harald király szarnoksága miatt elégtelken viking elődök. Ebben az új hazában keletkeztek aztán az Eddának Harald, Eirik és Hakon norvég királyokról szóló dalai s az ő-éjszaki irodalom sajtászerűen komoly és borongós krónikái és regéi, a Saga-k.

Komorság és melankholia ömlik el Izland tájain. A sarkvidéki szelek miatt nem sűrűsödhetnek erdővé a gyér és törpe fák; nem népesítik be vadak a mezőségeket. A rénszarvas is csak másfélszáz évvel ezelőtt telepítették át Amerikából s az emlősök közül nem találni mást, csak gyér számmal sarki rókát és valamivel több izlandi egeret. Csak a madárhegyek nyüzsgőnek a vízi szárnyasok millióitól; az énekes madárnak csak egy fajtát lelték az izlandi utazók, az is búsán, melankholikusan szól.

De az ember, az megtartotta itt ősi erejét. Ez a nép fedezte fel és népesítette meg legelőbb Grönland partjait és folytatott élénk kereskedést Éjszak-Amerikával már 986-ban, midőn a vén Európa még nem is álmodott Amerika fölfedezéséről. És e nép feltékenyen őrizte szabadságát és alkotmányát, mely a magyart kivéve a legrégebb Európában: huszonhárom év mulva, 1903-ban lesz ezer esztendő.

Izlandot most a kis Dánia bírja, de főlőttébb homályos és bizonytalan alapon. E sziget jog szerint Norvégiához tartozott 1264-től fogva, de midőn a norvég trón 1380-ban a dán királyok hatalmába került, ezek Izlandnak is urai lettek s 1814-ben hozta meg a bécsi kongresszus azt az igazságtalan határozatot, melynek alapján Dánia tartotta meg Izlandot.

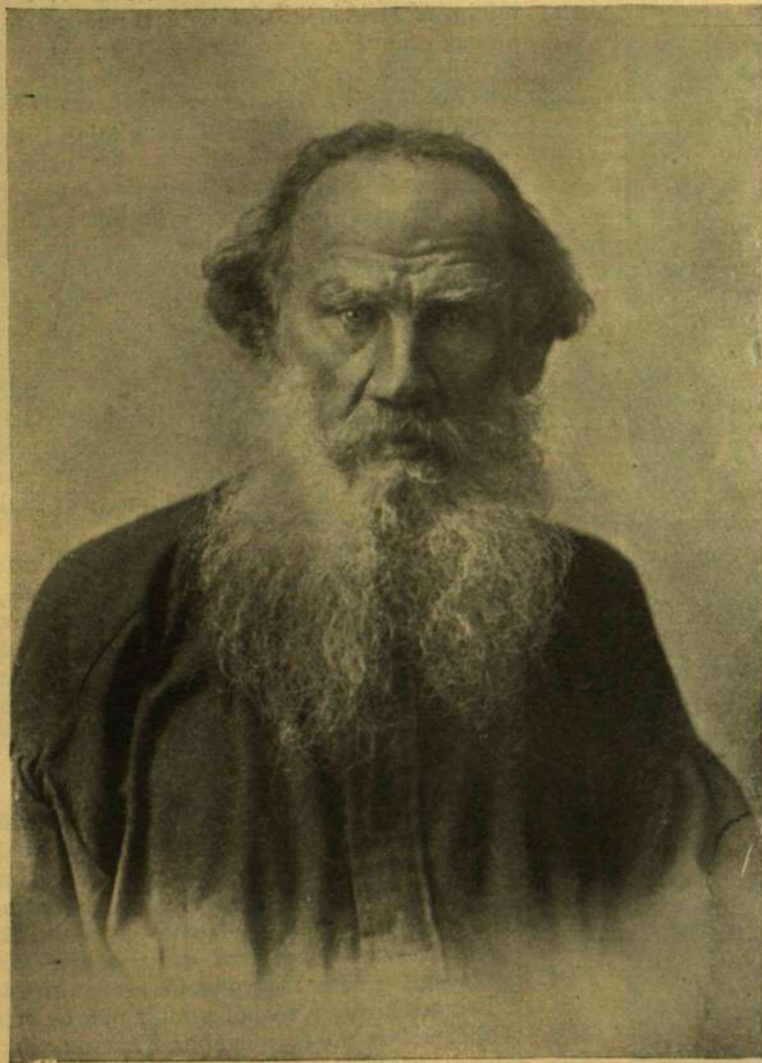
Megtartotta, de az izlandi nép akarata ellenére, mely ha a függéstől már nem szabaddulhat, inkább akar a hozzá földrajzilag sokkal közelebb eső Norvégiához vagy Angliához tartozni. De a dán király, ha erőhatalommal nem képes is reá, okos és engedékeny politikával mégis szeretné megőrizni ezt a sarkvidéki, de gazdaságilag nem megvetendő értékű birtokát.

Frigyes király e végből a mult nyáron szives vendéglátásra hívta magához Kopenhágába az izlandi képviselőházat, az *Althing*-ot. De a baráti fogadtatás ép oly kevésbé elégitette ki az izlandi népet, mint három vagy négy évvel ezelőtt az, hogy önálló tárca nélküli minisztert kaptak a dán kabinetben. Az ő aspirációjuk az, hogy izlandi származású alkirályt kapjanak, a ki csakis az Althingnak felelős. A dánok, úgy látszik, hajlandók beleegyezni abba, hogy Izlandnak legyen egy minisztere, ki az ország összes belügyeiben az Althingnak felelős, s ellenértékül, csupán kulturális és etikai szempontból, csakis azt kívánják, hogy ismerjék el az izlandiak Dániával való összetartozandóságukat s azt, hogy politikai önállóságukért és műveltségük fejlődéséért hálával tartoznak Dániának.

Most válik el, van-e reá kilátás, hogy teljesüljön Dánia kívánsága. Egy Dánia tengeri erejéhez mérten eléggé tekintélyes hajóraj julius 3-ikán megjelent Izland fővárosának, Reykjavíknak kikötője előtt és magával vitte Frigyes dán királyt, fiát, Harald herceget, Christensen dán miniszterelnököt, Hafstein izlandi minisztert és a dán országgyűlés negyven tagú küldöttségét, kik azért jöttek, hogy ünneplés formában visszaadják az Althingnak múlt évi kopenhágai látogatását. A mindössze nyolczvanezernyi lakóju kis ország népének hagyományos vendégszeretével fogadta a nagyjelentőségű látogatást, készen reá, hogy tiszta perszonális unió alapján fentartja az eddig teljesen bizonytalan alapon álló összetartozandóságot, vagy elválik Dániától, mint a hogy volt anyaországa, Norvégia is elvált nemrég Svédországtól.

Frigyes király kedves ajándékokkal jött távol népéhez: három törvénnyel, melyek mind az izlandi nép anyagi javát szolgálják, az első három izlandi törvénnyel, mely Reykjavíkban, Izland fővárosának kapta meg a királyi szentesítést. A lakóknak pedig, melyet az izlandi Althing adott a nemzet vendégeinek tiszteletére, a király hangoztatva azt a kívánságot, hogy szabad nép maradjon az izlandi nép, de hangoztatva azt is, hogy meg akarja őrizni birodalmának örökül átvett egységét, — teljesítette az izlandiaknak egyik kívánságát és bizottságot küldött ki, azzal a megbízással, hogy kezden tárgyalást Izlandnak a birodalomban való alkotmányos helyzetéről és találjon reá formát, hogyan lehet megalapozni és megővni Izland szabadságát és jövőjét.

Frigyes király bölcsen tette, hogy nem halogatta tovább az izlandiak kívánságainak legelőbb részben való teljesítését. Előbb vagy

TOLSZTOJ LEO.

utóbb bizony teljesíteni kell majd a többiekét is, ha csak nem akarják, hogy Norvégia példájára Izland is elszakítsa a hozzá idegen országgal való együvértartozás kötelekét. Mert Izland nem gyarmata Dániának, hanem ősi alkotmányával bíró önálló és független ország.

B. M.

TOLSZTOJ LEO.

A jásznája-poljánai ősz remete, — Tolsztoj Nikolájevics Leo gróf csendes otthona fölött már évek óta látják a kőszá halálmadár áskálódó keringését. Igaz, hogy a felebaráti szeretet kozmikus lelkű apostola már sokszor járt a halál előcsarnokában, sokszor volt ágyhoz rögzített beteg s a szerző szavai táviró szerint, még többször halt meg, mint a hányzor súlyos betegsége folytán meghalhatott volna, de a gondviselés jóvoltából mindannyiszor milliók örömeire a hír valótlanul bizonyult. A múlt, hetekben is így volt, holott a fiatal lelkű ősz filozófus pompás egészségben él az ő vörösingés muzsikjai között.

Nos, de hol is lehetne egészségesebb és vidámabb ez a mélyes gondolkodású és sajátos elvek örökös hullámzásában élő, unostalan tépelődő askéta gróf, ha nem az ő torzombor hajú muzsikjai között? A modern kultúra emberáradatában Tolsztoj filozofusi egyénisége megrendülne. Esményi élete megbénulna s lelkéből bizonyára csak erőtlenség és színtelen érzéseket tudna kiváltani, mihelyest elhagyná rusztikus otthonát és környezetét, melyből sajátosan érdekes bölcselkedése s egész írói egyénisége táplálkozik. U az a kaukázusi *Olenin*, a kinek jól esett éreznie azt, hogy moszkvai emlékei rég elmosódtak. Erőtlen, egészséges életkedvet érzett, mihelyest a csendes kozák faluban megtelepedett. Ez ő! Maga Tolsztoj, saját írásának «A kozákok» című elbeszélésének a hőse. Kerüli a modern élet mocsarait. Imádója az egyszerűségnek. Szóban írásban és tettben apostola a felebaráti szeretetnek. Tanult jogot, nyelveket, behatóan foglalkozott a paedagógiával, filozófiával és teológiával. Mint tüzérkatona beköszölte a Kaukázust s részt vett Szebasztopol védelmében. Beleköszölte a tékozló orosz főrangúak illatszeres szalonéletébe; pazarolt, nyugtalanabb volt Gorkij boszjájainál, megcsömörlött a kulturá-

tól, idejekorán abbahagyta a bolyongást s azóta csendes visszavonultságban, egyszerű muzsik ruhában töpreng az életfontosabb problémáin. Szorgalmasan szántogatja a papirost, de megfogja az ekeszarvát is. Kapál, kaszál s gyakran úgy dolgozik, mint egy földműves, vagy iparos. Életfelfogásából még Turgenyeff sem tudta kiköszölni, ki halálos ágyán reszkető kézzel ezeket írta utóljára: «Tolsztoj gróf, nemzetem legnagyobb írója térjen vissza kizárólag az irodalmi munkához!»

Tolsztoj azonban továbbra is maga varrja a csizmáit, de emellett meglepően éles megfigyeléssel vizsgálja a lét kérdéseit. Az egész társadalmi élet úgy, a mint van, szerinte csak végromláshoz, és nem a boldoguláshoz fogja vezetni az emberiséget. Igen jelentős szerepe van érzelmeinek harmonikus kialakulásában a természetszeretnek. Ő maga mondja egyik művében, hogy «A természettel együtt lenni, őt látni, vele elbeszélgetni, ez az én legnagyobb boldogságom.» Mind e mellett szívét, lelkét oly nagy emberszeretet hatja át, melyhez hasonló jelenséget egyetlenegy realistánál sem találunk. A nagy filozófus sokszor belemerül a subjektívizmus mámorába is s ilyen-

kor logikai rendszere megzökken s kissé homályos lesz. Világélete még mindig csak látszólagosan befejezett. Művei alapján egyesek a pesszimisták, mások a pantheisták, naturalisták és moralisták közé sorolják s vannak olyanok is, a kik misztikus szociálisták olvasnak ki alkotásaiból. Bölcselkedésének ugyszólván minden irányát az «Evangéliumom» című munkája tárja elénk. Minden műve az életnek egy-egy új fázisát világítja meg.

Regényeinek tendenciája szembeötlő. Mély felfogással, a lángelmék tündöklő lelki világával érez és jellemez minden legkisebb helyzetet, minden legesekelebb szereplőt. Életelveinek megértéséhez bőséges magyarázatot nyújtanak különösen regényei, melyekkel világirodalmi sikereket aratott. «A kozákok» *Olenin*-jében bemutatja önmagát, de bemutatja egyúttal azt a típust, a ki szíve mélyéből megütölte a tulfinomult kultúra kínóvóit, ferdeségeit, otthagya a társadalmat s egyszerű rusztikus kozákok közé emigrált.

TOLSZTOJ, A MINT JÁSZNÁJA-POLJÁNAI BIRTOKÁN SZÁNT.

Egyszerűségében, emberszeretében azonban sokszor túlzásba esik. Főlölegesen tartja a börtönt, a bíróságot, a büntetést, sőt határozatlan erkölctelen intézménynek hirdeti mindazt a «Feltámadás» című regény mély érzésű és gondolkodású hőse: Nechludof, a ki voltaképpen szintén nem más, mint maga Tolsztoj. Nechludof szavaiból valami rózsás ködfátyolon keresztül kiérezzük, hogy ez az undorítóan önző világ egyszer jobb lesz, — meg fog ujhedni minden s az emberi gyarlóságok sötét foltjai mellett, a testben, az érzésben, a szíven, a lélekben valamikor első hely fog jutni a szűziesen tisztá, moesoktalan könyörületnek, a megbocsátásnak, — embertársaink megbecsülésének. Ilyen elvek előtt meghajlik még az is, a kinek nincs színes képzelete, a ki nem képes a jásznája-poljánai remete filozófus különös életfelfogását nyomon kísérni, mert érzi és látja tetteiből és műveiből a meggyőződés ragyogó kristály virágait, éri azt a szenvedélyes bátorságot, melylyel harcra vonul meggyőződéséért, a szegények, a gyengék, a tanulatlanok s különösen a nép érdekében. Gorkij nagy virtuozitással színezi a szenny, a piszkot, a triviálist, az erkölctelent, Tolsztoj nem keresi, csak igazolja, csak konstatálja, hogy ilyen is van s óvatosságra int.

És a mikor álmainak tüzes étherét megmetelyezve látja, elhatározza, hogy a *baskirok* közé megy, a hol friss levegőt fog színi, *kumisz* inni és állati életet élni...

Szerencsére nincs rá szüksége. Megnyugtatt erről a «Háború és Béke» című regénye, melyről — Turgenyeff szerint az egész orosz epikai költészetben nem teremtettek különbet, s megnyugtattak különösen az ő vörösingés muzsikjai, a kik nemcsak szeretik, hanem valósággal bálványozzák az orosz nép legnépszerűbb emberét, az agg, a becsületes, a muzsik ingben és bocskorban járó apostolt.

Tolsztoj minden világirodalmi szerepe é-jelentősége mellett, tipikus orosz ember. Tipikus orosz gondolkodó, szíve minden dobbanása első sorban az orosz muzsiknak szól.

S daczára ennek s daczára nagystilű írói kvalitásainak, saját hazájában támadtak leghevesebb ellenfelei. Legnagyobb ellensége Pobjedonoszeff volt, a szent szinodus hirhedt és engesztelhetetlen kurátora, a kinek sikerült azt is elérni, hogy kiközösítették az egyházból, egyidőre betiltották könyveinek és arcképeinek elárusítását, megfenyegették Szibériával s bevonták mindazokat a képes lapokat, melyeken az agg orosz író arcképe ékeskedett. De ha egyszer a csendes Jásznája-Polján lankás vidékére komolyan fog lecsapni a kőszá halálmadár, s a hír megzafolhatatlanul valónak fog bizonyulni, akkor majd megtudja a nagy orosz-birodalom is, kit vesztett el a csendes moszkvavidéki falu töprengő remetéjében...

Csudáky Bertalan.

A HÉTRŐL.

Vizváriné. Sarcey írta, hogy nincs az a kintűnő színész, a kinek a nevéte érezhetően hamis és nincs az a rossz színész, a kinek a sirása a szívekbe vágóan őszinte ne lenne, mikor tudja, hogy utóljára játszik. A milyen édes muzsika az első taps, olyan rettenetesen szomorú az utolsó. A bucsu-föllépésén úgy érzi magát a színész, mintha elevenen temetnék. Ettől a rettenetes fájdalomtól, ettől a halálos szomorúságtól Vizváriné Szigeti Jolánt a sorsa megövtá. Ő nem bucsuzott el a színpadtól és a mikor utóljára játszott, sejtelve se volt róla, hogy utóljára hallja a tapsot. A viszontlátás reményességében távozott el a közönség szeme elől és — mint férjének írt utolsó levele mutatja — szentül meg volt győződve, hogy a gyögyülés felé halad, mikor egyszerre a halál kapujába ért. A korától még sokáig élhetett volna, hiszen mindössze ötvenkét esztendő

léleknek meleg kedvessége sugárzott. Sok derű, sok vidámság, sok élet hanyatlott vele korporsóba, nem csoda tehát, ha soknak gyászoljuk ezt az egy életet.

Báró Lindenau. Ez a báró Lindenau a hirtelen fölbukkant «koronatanu», a kinek a vallo-mása állítólag alkalmas lenne rá, hogy merőben új fordulatot adjon a már elintézetnek vélt Hau-pörnek. Ez a Lindenau állítólag szemtanuja volt a gyilkosságnak és látta, hogy a szerencsétlen öreg Molitorné nem a veje, Hau Károly ölte meg, hanem a tuljdon leánya: Molitor Olga. A ki figyelemmel kísért már egy pár ilyen vastagon rejtelmes sötét ügyet, a milyen ez a baden-badeni gyilkosság is volt, azt nem lephette meg túlságosan a Lindenau báró fölmerülése. Az ilyen misztikus pöröknek szinte kötele szereplője egy ilyen még misztikusabb tanu, ki rendszerint az utolsó felvonásban, en-

előbb, egy naiv, de lovagias színű és romantikus mesével okolja meg a «discretióját». Lindenau báró a szívére teszi a kezét, égnek fordítja a szeme fehérjét és azt mondja: ő — kimélni akarta Molitor Olgát. A discretio nobilis kötelességét kívánta gyakorolni egy hölgygel szemben, a kiről ő mondja, hogy meggyilkolta a tulajdon édes anyját. Nem sok idő telik belé és Lindenau báró ki fog sülni, hogy hazudott. Már is jelentkeznek tanuk, a kik azt állítják, hogy a báró úr a gyilkosság napján nem is lehetett Baden-Badenben. Mért hazudott? Ez az úr véletlenül *éredkből*, de van olyan is, a ki minden anyagi érdek nélkül cselekszi. Egy perverzus ösztön parancsából, a mely az ilyen hibbant erkölcsű és rendesen beteg képzeltű emberek ellenállhatatlan erővel kergeti az ilyen misztikus és sötét szenzációk színpadjára sokszor csak annak a züllött ambícióknak a hatalmával, hogy — szerepük legyen benne. Vádolják a karlsruhei bíróságot, hogy Hau Károlyt

VIRÁGOS RÉTEN. — Szentmiklósy rajna.

volt, de abban is kegyes volt hozzá a sors, hogy e nem hosszú élet egy nem rövid dicsőségnek adott keretét. Tehetségének nem kellett se sokáig kerégnie, se sokáig vívódnia, míg a maga igaz területét és méltó helyét megtalálta. Ez a terület és ez a hely szinte örökségképpen jutott neki, mert gyermeke volt a nagy Szigeti Józsefnek, a magyar színpad e felejthetetlen emlékü díszének. És a színpad világa neki megadta egy szép, dicsőséges és boldog élet egész való világát. Nem kellett elhagynia a határait se a hirnév, se a boldogság virágáért. A művész leánya maga is művésznő lett és művész hitvese. Az élet legszebb értékeit odahordta neki arra a területre, a melyre még gyermekcipőiben lépett és a melyet csak korporsójában hagyott el. A közönség, a melynek gyönyörködtetésében telt el egész élete, okkal sirathatja, mert ez a művésznő az igaziak közül való volt. Nem tartozott az alakító művészet mindentudói közé, de a maga tehetsége területén mindig elsőrangú volt. A szó igaznak, és eredendőnek hatott az ajkáról, az alakból, a melyet ábrázolt élet, természetesség és a

nek is a vége felé jelenik meg és olyan vallo-mást tesz, a mely — legalább egy pillanatig — alkalmasnak látszik egy döntő fordulat előidézésére. Tipikus karaktervonásai ennek az obligát szenzációk tanunak, hogy rangos és — züllött ember. Ha «ezredes»-nek mondja magát, kiderül, hogy már rég kidobták a hadseregből, ha gróf vagy báró, kiderül, hogy a titulusa — vitulus nélkül való. A miből életét tengeti, rendesen olyan foglalkozás, mely a legkönyebben megteveszhető jóhiszeműsége, a *nó* hiszékenysége épít. Vagy házasságkötés, — vagy házasságközvetítő, esetleg az egyik czime alatt a másik, vagy mind a kettő. Ez a báró Lindenau kiválóan kész példánya ennek a típusnak, a melynek például a Dreyfus-pör idején egész csomó képviselőjével találkoztunk. Ez a báró először elverte a vagyonát, majd mint katonatiszt, elverte a becsületét. Kitétek a hadseregből, a mely nem volt büszke reá. Odább állt egy országgal és — házasságközvetítő lett. Az is tipikus az esetében, hogy a legutolsó percben, sőt szinte az utolsó perc után jelentkezik és mikor számon kéri tőle, hogy mért nem szolt

minden elfogadható bizonyíték nélkül itélte halálra. Szörnyű lelkiismeretlenség — ha igaz. De talán még szörnyűbb lelkiismeretlenség lenne, ha egy ilyen báró Lindenau-féle alak szava bárkit is a vádoltak padjára tudna juttatni.

Nyári szenzációk. Hirdetjük, a minthogy igaz is, hogy a világ kezd kifogni az időből. Régente esemény volt minden esemény, vagyis mindennek, a mi történt, megvolt a kerete, távlatla olyan időből, a melyben semmi se történt. Az érdeklődés jól eltanyázhatott egy-egy szenzációnál és volt hozzá alkalma bőségesen, hogy mélyen befogadja az emlékezetébe. Közben azonban nagyobb lett a világ, a mi azt jelelti, hogy az érdeklődés ellenőrzött területe óriási mértékben megnövekedett. Nagyobb darab föld pedig többet terem. A mióta pár óra alatt megtudhatjuk azt is, a mi az Óceánon tul történik, az események kényelmes elhelyezkedése megszűnt a krónikákban. Sűrűbben megessik, hogy az egyik szenzáció eltöri a másikat, mint az, hogy — egyáltalában nincsen

szennéző. De azért a kalendárium hagyományos erkölcsi mégis érvényesül a fejlődött alakulásban is. A *saison morte*-ot nem ölte meg a villamosos kora, csak megrövidítette az idejét és megnyújtotta az eseményei távolságát. A kánikulai pangás ma már nem ásit az újságok hasábjain, a terjedelmükben se zsugorodnak össze a nyári hónapokra, mint a hogyan ez még néhány esztendővel ezelőtt is szokásban volt: szennéző most esik júliusban és augusztusban is, csak az a sajátos bennük, hogy ezek a szennéző események nyáron mind — messze földön történnek. Az eseményeknek pedig megvan az a tulajdonságuk, hogy a híruk repülés közben folyton dagad és növekszik úgy, hogy tulajdonképpen minden újabb részlet, a melyet megismerünk — elvesz valamit a dimenziókból. Úgy, hogy mire aztán megérkezik az *első szennéző*, a kánikula-szennézők rendszeresen már annyira összezugorodnak, hogy nem sok dolog van a maradványaik eltakarításával. De a krónikának semmi napi szennézője se számít örök életre és ezért el lehet mondani, hogy minden szennéző hónap a születésével karriert csinált, ha a nyári hónapokban termelt. Ilyenkor dédelgetik, hizlalják, mindent elkövetnek vele, hogy jól megnőjön és lehetőleg sokáig éljen: míg, ha télen jön a világra, megveszi a konkurrenzia, még mielőtt csak egyszer is jönlakhatott volna — nyomdafestékkal.

A lakászavargások kezdenek mindennaposak lenni Budapesten. A házbérnegyedes augusztus hónap első hetében nem mult nap, hogy a külső városrészek valamelyik utcájában kisebb-nagyobb ostrom nem indult volna valamelyik stájerelő vagy kilakoltató háziúr ellen. A kik a viszonyokat ismerik, azt jövendőlik, hogy ezek a zivatark meg fognak ismétlődni ezentúl is minden házbérnegyede idején, mert ez a jelenség olyan természetű, hogy nem a kitérésnek az elnyomásával, hanem csak az okai megszüntetésével orvosolható. Ezek az okok pedig nagyon is mélyen járók és általánosak. Hogy Budapesten a lakás mérgegrága, ennek nem pusztán a háziurak az okai. Az ok forrása abban a megállapított igazságban van, hogy sehol a világon nem olyan olcsó a luxus és nem olyan drága a szükséges, mint Budapesten. A gazdag ember Párisban aránytalanul drágábban él, mint Budapesten, a szegény ember azonban sokkal olcsóbban. Ez a teljesen kialakult szociális berendezés törvénye. A mi nélkülözhetetlen, az legyen olcsó, a mi fényűzés vagy kedvtelés, legyen drága. E szerint az elv szerint a szegény ember és a közpolgár lakásának olcsónak kellene lennie: de megfordítva van. Budapesten a nyolc szobás lakás aránylag jelentékenyen olcsóbb, mint az egy, két vagy háromszobás. Ennek az egész fölfordult rendnek a végső oka pedig az, hogy minálunk aránylag a gazdagság is szegény. Vajmi kevés az olyan ember, a ki a luxusnak a luxus voltát meg tudná fizetni, annál több az olyan, a ki a gazdagság látszatát kénytelen a legenerikusabban kamatoztatni a megélhetésért. Budapesten rengeteg a háziúr, a ki maga is horribilis házbért fizet — kamatban, természetes tehát, hogy neki még nagyobb kamatot kell nyuznia a lakóin. Sok házbérzúrosás nem a természeténél, hanem a helyzeténél fogva uzorázik, mert az ő jövedelme tulajdonképpen a differenzia a között, a mit ő fizet és a mit neki fizetnek. Az ilyen háziúrnak hasztalan verik be az ablakait, sőt hasztalan verik be a fejét is, csak az ablaka meg a feje lesz rosszabb, de a helyzet nem javul.

EGY NEVEZETES FELFEDEZÉS.

(Domborművek készítése a fotografa útján.)

A tudomány összes vívmányai közül korunknak egyik tagadatlanul legfontosabb találmánya a fényképezés. Szinte elképzelhetetlen, hogy milyen nagy szerepe van életünkben a találmánynak, a mely még egyre tökéletesedik és tökéletesedésében valóságos be nem látható horizontokat tár fel előttünk. Minden nap egyre új és új csodákat hozhat magával, mint a hogy eddig is hihetetlen fejlődésről tesz tanúságot az a pár évtized, a mely e találmány óta eltelt. Az

VÍZVÁRINÉ SZIGETI JOLÁN.

egyszerű fényképezés ma már odáig fejlődött, hogy a mozgófényképeken és az elektromos úton való távfényképezésen kívül, már a szines fotográfálás problémája is félig-meddig meg van oldva. De ez a találmány, a mely pedig már az élet színeiben adja vissza a lefényképezett tárgyat, még mindig nem jelenti a fényképezés fejlődésének végső határát, mert ime Olaszországban egy fiatal firenzei mérnök, Carlo Baese, feltalálta a fény-szobrászatot, vagyis a szobroknak — helyesebben domborműveknek, plaketeknek — a fényképezés útján való előállítását. A fényképezés problémájának kutatói és továbbfejlesztői — Korn, Marage és a Lumière testvérek csoportja — tehát ismét megszapordított egy erős agyvelőjű kutatónak nevével. Baese találmánya is a nagy nyilvánosság már és híre túllépte az Alpok határait, dicsőséget hozva az olasz névre. A külföld legnagyobb tudósai is feltétlenül elismeréssel adóznak neki, a miért ezt a szinte legyőzhetetlennek látszó problémát ilyen sikeresen megoldotta. Így a londoni *Royal Society*, a berlini *Uránia* és a többi tudományos akadémiák és egyetemek, a hol a fiatal feltaláló bemutatva találmányát, a nagy német tudóssal, Neuhausall egyetelműleg, teljesen megoldottnak jelentették ki a fény-szobrászatnak kérdését. Ez pedig még a legerősebb kételkedőket is megnyugtathatja a találmány komolyságára és szavahihetőségére nézve. A fény-szobrászat gondolata — a melynek megoldását a fiatal firenzei mérnök maga elé tűzte — egyébként már régen foglalkoztatja a feltalálókat. Így például *Willème* szobrász különböző készülékekkel több oldalról lefotogra-

LEWINNÉ SZÜL. AHLQUIST EMMA ASSZONY, A KIT MONTECARLÓBAN A GOOLD-HÁZASPÁR MEGÖLT. (A nyakán levő gyöngyök azok, melyeket a gyilkosoknál megtaláltak).

fálta modelljeit, majd azután egy másik gépezzel a felvételek szerint kidomborította a képet. De ez a megoldás, épen úgy, mint az orosz *Poetszke* és a későbbi *Selke* kísérletezése, nem érte el a tulajdonképeni célt, hogy t. i. minden utólagos preparálás nélkül állíttassék elő a fényképszobor.

Baese egészen más oldalról próbálta megközelíteni a problémát. Ő foto-kémiai úton akarta elérni és ezért *Fox Talbot* különös találmányát, a rendkívül érzékeny *zselatin-bikromatot*, (kettős színű zselatin lemezt) felhasználva, kísérletezett ez irányban. Ezen zselatin-készítménynek ugyanis az a tulajdonsága van, hogy ha fény érte, a vízben azon a felületen elveszti megtagadó-képességét és ebből érzékenysége a fény intenzivitásával csökkenthető. De csupán az ilyen zselatin-lemezek felhasználásával — bárha látszólag ezzel a probléma meg volna oldva — még korántsem nyerhető fényképszobor. Amint ez a találmányoknál leggyakrabban megessik, az elméleti megoldás még nem jelenti a gyakorlati megoldást, a mely itt is szinte elháríthatatlan akadályokba ütközött.

Az ilyen zselatin-bikromat lemezre felvett fényképnél a sötétebb részen vannak a legerősebb domborulatok, a világos részen pedig a legcsekélyebb kiemelkedések. De a lemezeknek bármely oldalát nézzük is, akár a sötétet, akár a világosat, a szükséges előhívás és fűrdetési eljárás után, egyik sem adja meg az illető tárgynak kívánt, pontos domboru képét és azonkívül pl. a fehér ruha semmiféle domborulatot sem mutat, míg a sötét túlnyomott. — *Marton, Helicourt, Mayer*, megannyi nagy tudós, most mind megoldhatatlannak jelentette ki Baese előtt a fény-szobrászat problémáját és már-már azt tanácsolták neki, hogy hagyjon fel a további kísérletezésekkel, a melyek úgy sem vezethetnek eredményre.

Baese azonban nem csüggedt. Ekkor beható kutatás után arra jött rá, hogy a világítás kérdésének teljes megoldása nélkül egy lépést sem tehet tovább; észrevette ugyanis, hogy a tárgyak színe különböző hatással van az előállítandó kép domborulatára. Tehát a zselatin-lemezek érzékenységét függetlenítenie kell a színektől. Ezt pedig azáltal vélte elérhetőnek, hogy valamely gépezet segítségével a modellnek a fotográfáló apparátushoz közelebb eső részeit, bizonyos arányok szerint erősebben világította meg, míg a távolabb esőket, arányosan, mindgyengébben, a mi által a kép domborulatait egyenletesebbé tette. Így a közelebb fekvő részek domborulatai nem lettek aránytalanul nagyobbak. Mert arra már előbb rájött, hogy a közel fekvő részek, amazokhoz képest, túlságosan kidomborodtak.

E czélból egy különös lámpaszervezetet konstruált, a melynek lencséje és színes prizma szabályozta a kisugárzó fényt. De az így eszközölt felvételeknél arra a tapasztalásra jutott, hogy lámpájának fénye nagyrészt elvész és pedig egyrészt a modellek színes volta miatt, másrészt az arczok különös érzékenysége és fényt-abszorbeáló képessége miatt. Tehát az előbbi hiányokat még mindig nem győzte le, legfeljebb csak csökkentette hatásukat.

Ekkor a lemez negatív oldaláról készített a zselatin-bikromat lemezre másolatot és azt vette észre, hogy ez a másikkal teljesen ellentétes tulajdonságokat mutat. E két zselatin-bikromat lemezt most pontosan egymásra illesztette, a világosnak domborulatait a sötétre és azt látta, hogy ezek egymást teljesen neutralizálván, — a fény-szobrászat problémáját megoldotta! Most már csak a szükséges rögzítő eljárás volt hátra és a plasztikai sokszorosítás.

A fény-szobrászat kérdése most már teljesen meg van oldva, mert Baese találmánya immár tökéletes. Csak a világítási eszközöket és az eljárást bonyadalmas voltát kellett egyszerűsíteni a zseniális firenzei mérnöknek, a mi sikerült is neki és most már, tökéletesített gépezetével, öt másodperc alatt elkészül egy felvétellel. A szükséges fényt most már nem színes üvegprizmával szabályozza, hanem egy könyökön nyugvó tányér-szerkezettel. A világítást egyetlen lámpából nyeri, a melynek fényét tükrökkel és körreflektorokkal vetíti a felveendő tárgyra és a mely külön szerkezet automatikus elzáróval van ellátva. Az előhívást, a szükséges fűrdetési eljárást is egyszerűsítette már Baese, úgy hogy

találmánya már csak technikai javításokra szoríthat. Ha ugyan ezek egyáltalán szükségesek. A fény-szobrászatnak, e geniális megoldás után, nagy szerepe lesz úgy tudományos, mint művészeti és kereskedelmi szempontokból. Ez utóbbira nézve azért bir különös fontossággal, mert a zselatin formákról galvanoplasztikai úton a felvételek aranyból, ezüstből, terrakótából, porcellánból és egyéb anyagokból is sokszorosíthatók és így a találmány — a mely szinte végleg eltünteti a határokat a képzőművészetek és a fotográfálás között, — művészi és kereskedelmi szempontokból is rendkívül értékesíthető.

Baese egyébként *Corsini* hercegnőről, *Gatti* és *Biagi* tanárokról, *Manlegazzaró* is készített fény-szobrokat, a melyek mind kitűnően sikerültek és legközelebb az olasz királyi családot is megörökíti gépezetével.

Női arckép.

Biagi tanár arcképe.

Férfi arckép.

Corsini Luisa hercegnő arcképe.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY.

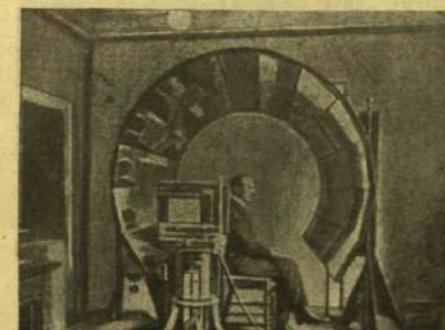
(Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

A renegát Kátay közelebb hajlik az urakhoz. Még halkabban folytatja:

— És én nem Allahra, hanem régi keresztény Istenemre mondom kegyelmeiteknek: mindez hazugság, — Mohamed Ghiréj mind e pompa dacára mégse boldog és szívesen cserélné ő a csadrába, balakánba öltözött és sisliket evő utolsó szolgálóval! Boldogtalan ő és nincsen a jajlák erdeiben kicsene-mamuth csodafü az ő bajai ellen. A míg másodsorra khánna lehetett, három testvérét ölette ő meg, Shahin Ghiréj és Krim Ghiréj hercegeket, meg az előtte uralkodott dicső Izlam Ghiréj. Szörnyű dolog ez, urak, mert tatárhit szerint százmillió gyaur vére se mossa le a khán gyilkos kezéről a testvérek szent Dsingisz-véréét. Éget az, mint a pokolkő, sőt nyomot is hagy; — a mint mondják, tényleg egy-egy nagy fekete folt nőtt ki minden gyilkosság után a Ghiréj jobbáján. Rajta van az a kezén és pedig büntetésül úgy, hogy mindenki láthassa... Ám a khán hatalmaskodó, erőszakos ember és mind-egyik nem sokat törődött a dologgal, csakhogy nemrégiben egy éjjel borszasz látományra riadt legkegyelmebb odaliskjának, a cserkesz Gül-Bejazának a karjai közül. Az ablakon át látta, mint száll el a légben a palota felett a Csoda-dervish, az a mekkai rém, a ki csak ott jelenik meg, a hol Allah büntetni akar. De látta ám nemcsak ő maga, hanem Gül-Bejaze is, sőt a leány fel is kiáltott, mondván: »nagy úram, a Csoda-dervish! Kard van mind a két kezében és csepeg a vér arról a két kardról, ép a kháni türbé tetejére cseppen!...» A Ghiréj felordított s a leánynak, a mért ő is látta a rémet, balnia kellett; még az éjjel elvitték a Könyvek Kútja előtt, de a dolog azért, hogy, hogy nem, kisült. A három nagy vércsepp pedig tényleg ott vöröslik azóta a kháni

koporsók fölé domboruló türbé kupoláján... Baljóslatú jelek ezek és Nagyúr Mohamednek nincs többé nyugta. De hogy is lehetne, mikor nemcsak az ő bűnös bensejében, hanem oda-

A modell a reflektor-készülék előtt.

Csobán-Ghiréj. Mindeniknek hatalmas pártja van már nemcsak itt a Krimben, hanem főként Sztambulban, az öreg Köprili Mohamed nagyvezér s a hatalmas anyaszultána, az orosz Zaima környezetében...

Nagyot néznek a magyarok, de az oláh követe is. Szól Balogh Máté:

— Hogy mondd? Zelman-shah, Szelim, a Nureddin és Csobán-Ghiréj... Tehát már nem is a khán, hanem voltaképpen ez a világszép Zareyma herceg, a kibe mind a négyen egyformán szerelmesek...

— Igenis ők, — siet a magyarzáttal Kátay, — vagyis helyesebben az a világszép Zareyma herceg, a kibe mind a négyen egyformán szerelmesek... — És ki ez a világszép Zareyma? — Kicsoda? Hát a testvérgyilkos Mohamed

harmadik áldozatának, az előbbi Izlam Ghiréj khánnak az egyetlen leánya. Őt emlegeti ma Krimben mindenki, mert négy udvarlója révén az ő kezeibe van letéve a tatárság jövődjé. Szép Zareyma és ifjú, alig egy huszhet éves, e mellett igen nagyravágyó és különös kegyelben áll a sztambuli anyaszultánának, Zaimének, ki, úgy látszik, magához hasonló asszonyt fejedelmet akar csinálni belőle a tatároknál...

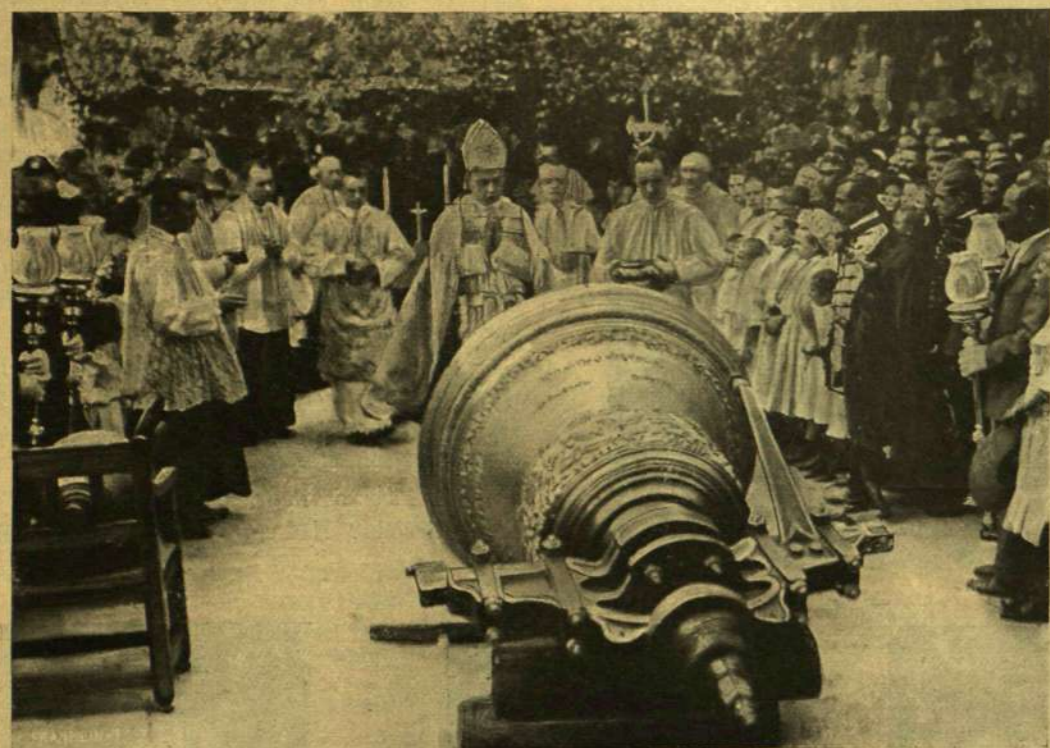
— És hát tudja ez a hatalmas leányzó, hogy Mohamed khán vesztette el az apját?

— Persze hogy sejtí, — s ép itt az állapot érdekessége! Ő az a figura, a kivel a sztambuli török politika a mostani khánt állandóan sakkban tartja. Mert tudnak ám ott Sztambulban is mindent. Tudják a Mohamed testvérgyilkosságait és igen ravasz ember az a vén Köprili nagyvezér! Neki az a főérdeke, hogy a krími khánt állandóan a markában tartsa, s ép ezért csak az alatt a feltétel alatt nevezte ki őt másodsorra is khánnak, ha legnagyobb ellenségeit, Zelman-shahot, Szelimet s a fattyú Csobán-Ghiréjt udvarába fogadja s a veszedelmes Murad-Ghiréjt Nureddinnek teszi meg. Úgy is lett; ez ifjú herceg ma is itt van a Bakese-Szerájban, — ők az ellenőrző sztambuli politika erős biztosítékai. De volt még egy mindeneknél erősebb feltétel, és pedig Zareymát illetőleg. Mikor az öreg Köprili elhozatta Mohamed Ghiréj a rhodusi fogásából, egyenesen a padisah elé vezettette őt; ott ünnepélyesen levették róla az ezüst láncokat, (mert egy Dsingisz-verbélti meg a szultánnak is csak ezüst lánczon szabad fogva tartania!) — s nyomban ráadták a czobolyprémes kháni kaftánt! E ceremónia után Köprili elsoroltatta a padisahnal a feltételeket s a végén még ezt mondatta vele az új tatár fejedelmek: »Mohamed Ghiréj, te kétszer voltál már Rhodus börtönében, vigyázz, mert egy háromszoros testvérgyilkosnak harmadszorra nincs onnan visszatérés. Téged illet rangodnál fogva a kháni szék, hát a bátrak előtt olykor szemet

Baese mérnök a feltaláló, a világítás-szabályozó gép előtt.

DOMBORMŰ-KÉSZÍTÉS FÉNYKÉPI ÚTON.

HARANGSZENTELÉS CSEPELEN: PROHÁSZKA SZÉKESFÉHÉRVÁRI PÜSPÖK IMÁT MOND AZ ÚJ HARANG ELŐTT.

hűnyő Allah akaratával mi téged abba beleültetünk. De csak annyit mondok: annak az udvarodba befogadandó négy ifjú hercegnek élnie kell, nekik nem szabad meghalniok! — érted-e? Fejdeddel állsz jót nekem ezért. De legfőbbként nem szabad meghalnia az unokahugodnak, Zareýmának, ki szintén palotában fog lakni. Bátyádnak, Izlam Ghiréj khánnak a leánya ő, — az ő jelenléte legyen a te élő lelkiismereted, a mely figyelmeztessen arra, hogy mostantól kezdve immár tiszta kézzel szolgálj Allahnak és Nekünk! . . . Hát így lett, urak, Mohamed másodsorra is khánná és a szultán, ki ügyszólván bitó helyett küldte a trónra, nem is családott ebben a vitéz és vad Ghirében. E testvérgyilkos csak annál harcosabb szenvedelemmel vetette magát a padisah ellenségeire, mert érezte, hogy csak mentől több orosz, kozák, lengyel és magyar vérvével moshatja le kezéről a szent Dsingisz-vért. Fáradságtalanul öldökölt, abban keresi a mámort, a feledést . . . De hát felelhet-e? Itt van az az örökre törő négy ifjú herceg, kiket nemcsak hogy nem szabad elpusztítania, de még vigyázni is kell az életükre, — s mindenkefelett itt van Zareyma, ki állandóan a testvérgyilkosságát juttatja eszébe s kinek életéért a maga fejével felelős! Gyülvölő őt és fél tőle . . . És nem tudja, a négy udvarló közül melyikhez adassa férjhez, — egyik lehetőség veszedelmesebb rá nézve, mint a másik. Persze legjobban szeretné, ha pártában maradna. Ámde Zareyma nem az a leány, a kivel a khán kénye szerint szabadon rendelkezhetné . . .

Egyre kíváncsiabbak a magyarok. Kérdi Aburdy Péter:

— Egyikbe csak szerelmes a négy közül az a tatár kisasszony, — melyikőjükbe?

— Még nem döntött, de majdan e döntéstől fog függni minden. Lesi a fenekedő négy udvarló, de legjobban maga IV. Mohamed Ghiréj!

Mosolyogva bólint Balogh Máté s aztán meglepetten tekint Kátayra:

— Biz' Isten sokat tudsz te, koma! Ördög-bújta renegátja, eb-török lettél, de e sok cifra és hasznos tudományodért még azt is megbocsátom neked, hogy elvetted a keresztet.

— Dehogy is vetettem el azt a keresztet, — súgja Kátay a turbánját rázva, — itt vagyok az azért a kaftánom belésébe belevarrva. Tapintsa csak meg gygyelmed!

Tapintják a magyarok s Máté úr fejcsóválva nyom a markába egy oroszlan aranyat:

— Ördög harapja le a felhoidad szarvát! . . . De hát honnan tudod te mindezt a sok udvari pletykát?

A renegát büszkén egyenesedik ki sárga mustrás, kopott veredszájában, s fontoskodva szól:

— A felséges khán harmadik borbélyának, Hasszán effendi Ő Nagyságának vagyok a barátja!

Kacznak az urak:

— Hogy vágatnád le vele a gazdátok nyakát!

— Igenis barátja vagyok neki s ő mindent tud, többet még a Khánagánál, sőt a Vezérnél is. Allah ereszsze élete gyökerét mélyre!

— De hát ő mi az ördögöt szeret rajtad? Bizodalmasan int Kátay:

— Nagy titok! Én szállítom neki a brassai szagos szappant. Tulajdon azt a szappant, a melyikkel Rákóczy urunk Ő Nagysága borotválkozik, — a keresztény igaz Isten éltesse őt sokáig! De nini, — tette aztán hozzá, — hadd lám csak, micsoda zene-bona kél ott a városkapu felől? Szaladva jönnek már a tellárok (kikiáltók) s a trombiták diadalt fújnak . . .

A téren várakozó sokféle követségek csakugyan kíváncsian tértek ki s a magyarok, oláhok is a falhoz sorakoztak. Orosz harcából térő bucsákai tatárok érkeztek, csupa deli mirza, kik Dedes agával élükön, küldöttségileg jöttek hódolni és zsákmányukat bemutatni a khánnak. Mi volt e zsákmány? A hogy a csapat előttük a Csuruk-Szu hidjához felkanyarodott, Baloghék első pillanatra csak egy porfelhőbe fülő, végnélküli kocsisort láttak. Lassankint aztán tagolódni kezdett a kép. Közvetlenül a khán háreme számára. Gyalogos orosz fegyvereseket látottak, sőt a csapattal együtt a khán háreme számára. Gyalogos orosz fegyvereseket látottak, sőt a csapattal együtt a khán háreme számára.

— Megengedi, hogy itt maradjak? Késő van már? Az éjszakának már majdnem vége? Borzasztó lehet álmatlannak lenni, minden az ember ágyánál áll és rámered . . .

Gerty megfogta vonagló kezét.

— Lily, nézzén rám! Valami történt! Talán valami baleset? Maga meg van ijedve, — mi ijesztette meg? Mondja el, ha lehet, csak egy-két szóval, úgy, hogy segíthessek magán.

Lily a fejét rázta.

— Nem vagyok megijedve, nem ez a szó illik ide. El tudja képzelni, hogy ha egy reggel belenézne a tükörbe és valami eltorzulást látna, — valami undok elváltozást, a mely végbement arcán, miattal aludt? Hát így tűnök fel most önmagam előtt, — nem bírom látni magamat a saját gondolataimban, — gyülvölőm a csunyáságot, tudja, — mindig elfordultam tőle, — de nem tudom megmagyarázni magának, — nem is értené meg.

Főlemelte fejét és szeme résett az órára.

— Milyen hosszú az éjszaka! És én tudom, hogy nem fogok holnap aludni. Azt mondta

zónsleges araba-szekerek döcögtek tova a bámuló magyarok előtt. Ez volt az a beláthatatlan kocsisor, — Kátay ágaskodva számlálta:

— Ép száz szekér!

A megszakadó porfelhőkön át aztán csakhamar ki lehetett venni, hogy mit is visznek azok a végesvégi egyformán színig rakott szekerek. Súlyos valami lehetett az a teher, mert keservesen nyikorogtak a talpigák; s e mellett nem egészen száraz jöszág, — fenekén át szenyves lét eresztett minden harmadik kocsi . . . A szomszédosan álló velencei követek érdeklődve hajoltak előre, de a következő percben már iszonyodva léptek vissza s fogták be az orrukat. Az ép elhajó tatár kocsis röhögve mutatott ostorával a kényeskedőkre . . . Hát vér csurgott azokból a szekerekből és levágott orosz fejekkel volt az a száz talyiga megrakva. A döcögő hekatombák tetejéről csupa üvegesedett szem meredt rémesen a nézőkre. A szemfüles renegát nyomban jelentette is Balogh Máténak:

— Igen, száz szekér és ép száz fő van mindeniken! Elhám! Allah, — tette hozzá tüntető hangos alázattal, — gyönyörű ajándék a felséges, győzhetetlen khánnak!

— Elhám! Allah, — ismételte a tömeg imára emelkedő kézzel, — dicsértessék az Úr, mert hatalmas ő és igazságos, dicsértessék Allah, mert az ozmánok Padisabja után az Aranyhorda khánját szereti legjobban e földön!

(Folytatás következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpplin Aladár.

Lily csöndesen ült, a tűzhöz hajolva, az edények zörgése megnyugtatta, mint a hogy ismerős zaj elaltatja a gyereket, a ki a csöndben nem tudott elaludni. De mikor Gerty oldalánál állott, félretolta a teát és végignézett az ismert szobán.

— Azért jöttem ide, mert nem bírtam volna egyedül maradni.

Gerty letette a csészét s letérdelt Lily mellé.

— Lili! Valami történt, — elmondhatja nekem?

— Nem bírtam volna ébren feküdni a szobámban reggelig. Gyülvölőm a szobámat Julia néniénél, — hát idejöttem.

Hirtelen megmozdult, az apathiája megszűnt és a félelem újabb rohamában kapaszkodott Gertyhez.

— Oh, Gerty, a fúriák . . . ismeri szárnyuk csattogását . . . egyedül, éjjel, a sötétben? De maga ezt nem érti, — nincs semmi, a mi retentővé tegye a sötétséget a maga számára.

Ezek a szavak, a mint hátravilágították Gerty legutóbbi óráira, gyöngö gyűnyos zsongást keltek benne, de Lily a saját nyomorúságának viharában vak volt minden egyéb iránt.

— Megengedi, hogy itt maradjak? Késő van már? Az éjszakának már majdnem vége? Borzasztó lehet álmatlannak lenni, minden az ember ágyánál áll és rámered . . .

Gerty megfogta vonagló kezét.

— Lily, nézzén rám! Valami történt! Talán valami baleset? Maga meg van ijedve, — mi ijesztette meg? Mondja el, ha lehet, csak egy-két szóval, úgy, hogy segíthessek magán.

Lily a fejét rázta.

— Nem vagyok megijedve, nem ez a szó illik ide. El tudja képzelni, hogy ha egy reggel belenézne a tükörbe és valami eltorzulást látna, — valami undok elváltozást, a mely végbement arcán, miattal aludt? Hát így tűnök fel most önmagam előtt, — nem bírom látni magamat a saját gondolataimban, — gyülvölőm a csunyáságot, tudja, — mindig elfordultam tőle, — de nem tudom megmagyarázni magának, — nem is értené meg.

Főlemelte fejét és szeme résett az órára.

— Milyen hosszú az éjszaka! És én tudom, hogy nem fogok holnap aludni. Azt mondta

valaki, hogy az apám álmatlanul szokott feküdni és szörnyű dolgokra gondolt olyankor. Pedig ő nem volt gonosz, csak szerencsétlen — és most látom, mennyire szenvedhetett, a mikor egyedül feküdt gondolataival. De én rossz vagyok — rossz leány — minden gondolatom rossz, — mindig rossz emberek voltak körülöttem. Mentség ez? Azt hittem, el tudom rendezni az életemet — büszke voltam — büszke — de most velük egy sorban állok —

Zokogás rázta végig s ő úgy hajlott meg tőle, mint a fa a szélviharban.

Gerty mellette térdelt és türelmesen várt, a míg az elkeseredés újra megindítja szavát. Először valami fizikai ijedséget képzelt, valami veszedelmet, a mely a forgalmas utcán érte, mintán Lily föltehetőleg Fishernétől jött, de most látta, hogy más idegközpontok vannak sujtva és a lelke visszarezzent a találgatástól.

Lily zokogása megszűnt s ő főlemelte fejét.

— Vannak rossz leányok a maga külvárosában. Mondja, — akad köztük, a ki összeszedi magát? Felednek és aztán úgy érznek, a hogy azelőtt?

— Lily, ne beszéljen így, — maga álmodik.

— Nem mennek mindig a rosztól a még rosszabbhoz? Itt nincs visszatérés, a régi én visszatásít és kizár.

Főllát, kinyújtóztatva karját, mintegy végső fizikai fáradságtól.

— Menjen aludni, édesem. Maga sokat dolgozik és korán kél. Én itt virasztok a tűznél, maga égye hagyja a világosságát, az ajtaja nyitva marad. Nem akarok egyebet, csak érezni, hogy maga a közlemben van.

Rátette a két kezét Gerty vállára olyan mosolylyal, mintha a nap kelne föl a hajóroncsokkal behintett tengeren.

— Nem hagyhatom el magát, Lily. Jöjjön, fekdjék le az ágyamra. A keze meg van dermedve, le kell vetkőznie, hogy fölmelegedhessenek.

Gerty hirtelen megijedve hallgatott el.

— De Peniston asszony? Már elmúlt éjjel? Mit fog ő gondolni?

— Lefeküdt már. Van kapukulesom. Különbben is az egyre megy, — nem bírok oda visszamenni.

— Arra nincs is szükség, itt fog maradni. De mondja meg nekem, hol volt. Meg fog könnyebbülni, ha elmondja.

Megint megfogta Bart kisasszony kezét és magához szorította.

— Próbálja meg elmondani, ez rendbehozza szegény fejét. Ugy-e Fisher Carrynél ebédelt?

Gerty elhallgatott és aztán a heroizmus fellobbanásával tette hozzá:

— Selden Lőrincz innen oda ment, hogy fölkeresse magát.

Erre a szóra Lily arca a zárkózott kinből egy gyermek nyílt fájdalomába olvadt. Az ajka remegett és a szeme megléte könnyvel.

— Engem keresett? És én nem találkoztam vele! Oh, Gerty, ő segíteni próbált rajtam. Megmondta nekem, — óva intett már régen, — előre látta, hogy gyülvölőtlenség lesz önmagam előtt!

Selden neve, mint Gerty szívszorongva látta, feloldotta az ön-szánakozás forrásait barátnője száraz keblében s könny nyitva után öntötte ki kínja mértékét. Leroskadt Gerty nagy karosszékebe, a fejét odahajította, a hol az imént még Selden feje pihent. Olyan szép volt így, hogy láttára Gerty fájdalommal jutott veresége kikerülhetetlenségének. Bizony, nem kell előre megfontolt szándék Lily részéről, hogy megrabolja álmát!

Aztán Lily felugrott és erős kézzel megragadta Gertyt.

— Gerty, maga ismeri őt — érti őt — mondja meg nekem, — ha én elmennek hozzá, ha megmondanék neki mindent, ha azt mondanám: rossz vagyok keresztül-kasul — szükségem van csodálatra, szükségem van irgalomra, szükségem van pénzre — igen, pénzre! Ez az én szűgyenem, Gerty, és ezt tudják, ezt beszélnek rólam, ez az, a mit az emberek gondolnak rólam. — Ha mindezt megmondanám neki, elmondanám az egész históriát, megmondanám nyíltan: mélyebbre sülyedtem mint a legaljasabbak, mert elfogadtam, a mit ők elfogadnak és nem fizettem, a hogy ők fizetnek, oh Gerty, maga ismeri őt, maga beszélhet az

HARANGSZENTELÉS CSEPELEN: PROHÁSZKA PÜSPÖK FŐLSZENTELI AZ ÚJ HARANGOT.

ő nevében: ha megmondanék neki mindent, gyülvölne engem? Vagy megszánna és megértene és megszabadítana önmagam iránti gyülvölőtlentől?

Gerty hidegen állott. Tudta, hogy elérkezett megpróbáltatásának órája s szegény szíve hevesen tiltakozott sorsa ellen. Mi akadályozta volna benne, hogy azt mondja: ő is olyan, mint a többi férfiak? Hisz nem is volt bizonyos benne. De így tenni káromlás lett volna szerelme ellen. Nem állíthatta maga elé Seldent, csak a legnemesebb világításban.

— Igen, én ismerem őt, segíteni fog magának, — mondta s egy pillanat múlva Lily a keblére vetette magát és elsírta fájdalmát.

A kis lakásban csak egy ágy volt s a két leány együtt fekdte bele, miután Gerty levetkőztette Lilyt és rávette, hogy igyék egy korty meleg teát. A lámpát eloltották s hallgatva fekdtek a sötétségben. Gerty elhúzódt egézszen a szélére a keskeny ágynak, hogy elkerülje hálótársának érintését. Tudva, hogy Lily nem szereti, ha simogatják, már rég megtanulta korlátozni kitérő impulzusait barátnője iránt. De ma este testének minden ize visszariadt Lily közelletétől: kin volt neki hallgatni a lélekzését és érezni, mint mozog a takaró. Mikor Lily megfordult és kényelmesebben elhelyezkedett, hajának egy fürtje érintette Gerty arcát illatával. Minden meleg, lágy és illatos volt rajta: még bánatának könnyei is jól állottak neki, mint az esőcseppek a rózsának. De a mint Gerty ott fekdte, karjait oldalához szorítva, egy szobor mozdulatlan vékonyságával, a mellette fekvő pihető melegségből zokogás tört ki s Lily kitérte karjait, megragadta barátnője kezét s erősen szorítva tartotta.

— Fogjjon meg, Gerty, fogjjon meg, mert különben rossz dolgokra gondolok, — zokogta. Gerty csöndesen alája dugta egyik karját s átkarolta nyakát, mint az anya síró gyermekének. A meleg ölelésben Lily csöndesen fekdte s a lélekzete mély és szabályos lett. A keze még mindig szorongatta Gertyt, mintegy védelmül rossz álmok ellen, de az újjak szorítása lazább lett, feje alább hanyatlott és Gerty érezte, hogy barátnője alszik.

XV.

Mikor Lily fölébredt, egymaga volt az ágyban s a téli napfény benn volt a szobában.

Főllát, megzavarodva környezetének idegen-ségétől; aztán visszatért az emlékezete s borzongva nézett maga körül. A szomszédos ház tűzfaláról visszaverődő hideg világításban ott látta estélyi öltözékét egy széken heverni egy csomóban. A levetett cizczoma ép oly kelletlenül látvány, mint a lakoma ételmaradékai s Lilynek eszébe jutott, hogy odahaza szobaleányának gondossága mindig megkímélte az efféléit. A teste fájt a fáradságtól s a Gerty keskeny ágyában való szorongástól. Egész zavaros álma alatt tudatában volt annak, hogy

nincs helye, a hol kinyújtózzék s a hosszas mozdulatlan fekvés ép olyan érzést kellett benne, mintha vonatban tölötté volna az éjszakát.

A fizikai kényelmetlenségnek ez az érzése jelentkezett legelőbb, aztán tudatára jött szellemi összerokadságának is, a borzalom bágyadságának, a mely még türelmetlenebb volt, mint undorának első kitérés. Az a gondolat, hogy minden reggel azzal a teherrel lelkén kell felébrednie, új erőfeszítésre izgatta fáradt lelkét. Kell valami utat találnia, a melyen kijut a veremből, melybe belebukott. De kimondhatatlanul fáradt volt, teher volt neki még összefüggően gondolkozni is. Hanyatt fekdte s megújult fizikai kelletlenséggel nézett végig a szegényes szobán.

Az ajtó kinyílt és Gerty felöltözve és kalappal a fején belépett egy eszésteával. Az arca beesettnek és dagadtnak látszott a homályos világításban. Félénken tekintett Lilyre, zavarodott hangon kérdezve, hogy érzi magát. Lily hasonló fojtott hangon válaszolt és főllát, hogy megigya teáját.

— Nagyon el lehettem csigázva az este, azt hiszem ideges rohamom volt a kocsisban, — mondta.

— Roszul volt, örülök, hogy idejött, — felelt Gerty.

— De hogy jutok most haza? És Julia néni . . .

— Ő már tudja. Telefonáltam neki korán reggel és a szobaleánya elhozta a ruháját. De nem akar enni valamit? Magam főztem a tojást.

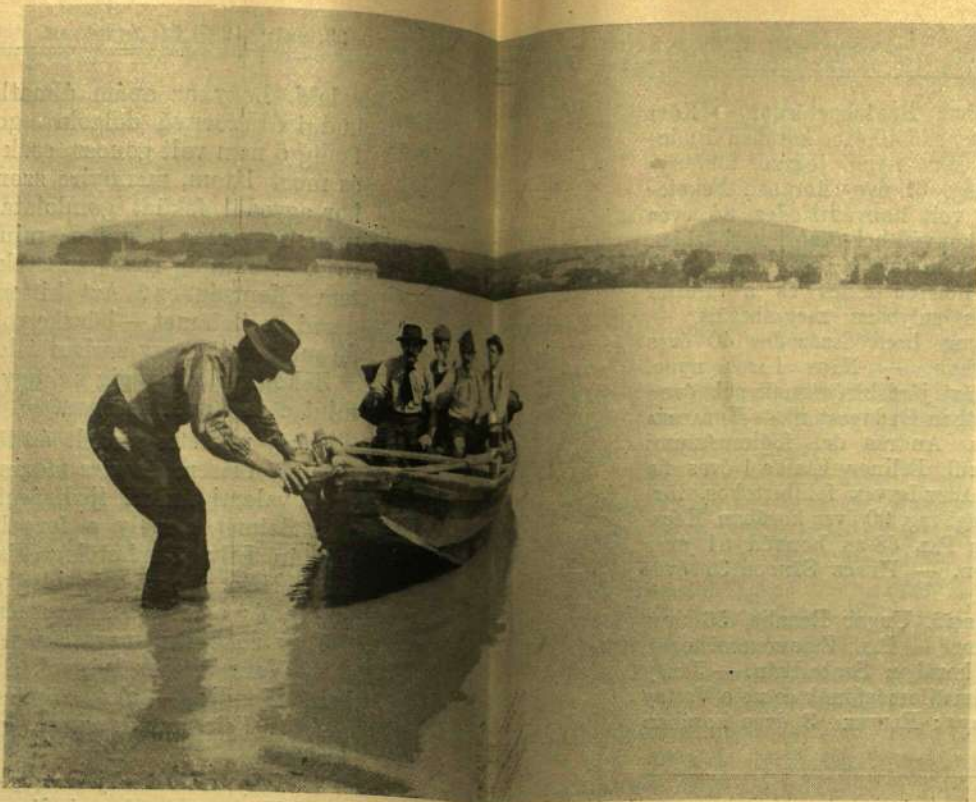
Lily nem bírt enni, de a tea eléggé megerősítette, hogy fölkelhetett s felöltözhetett szobaleányának kutató tekintete alatt. Megkönnyebbülés volt számára, hogy Gertynek el kellett sietni: némán megcsókolták egymást, de a tegnapi esti megindulás nyoma nélkül.

Lily izgatott állapotban találta Peniston asszonyt. Elhívatta Stepany Gracet és digitálisat vett be. Lily tőle telhetőleg állotta a kérdések viharát; elmagyarázta, hogy ajúlási roham fogta el, mikor hazafelé jött Fisher Carrytól s attól félve, hogy nem tud hazáig eljutni, fölment Farish kisasszonyhoz. De az éjszakai nyugalom most helyreállította s nincs szüksége orvosra.

Peniston asszonyra ez megkönnyebbülés volt. Lilynek azt a tanácsot adja, fekdjék le, — a néniének ez volt a panaceaája minden fizikai és erkölcsi rendetlenség ellen. Saját szobájának magányában Lily ismét élesen meggondolhatta a tényeket. Nappali világításban egész másképp látta a dolgokat, mint az esti ködben. A szárnyas fúriákból most settenkedő pletykázók lettek, a kik beszélnek egymáshoz teára. Ez a félelem, megfosztva általánosságától, annál undokabbnak tűnt fel s különben is, most tennie kellett, nem tőprengeni. Most

ÚTBAN A CZÉL FELÉ.

ÁTEKELÉS A DUNÁN.

A FALUSI — TEJOSARNOK.

VADDISZNÓ-VADÁSZAT.

A KILÁTÓNÁL.

A DELELŐ TANYÁN.

A VACSORA ELŐKÉSZÜLETEI.

A FŐSZÁCS.

A LEGFINOMABB HOTEL.

először kényszerítette magát, hogy összeszámlálja, mennyivel adós Trenornak s ennek a gyűlöletes számításnak az lett az eredménye, hogy összevissza kilenczeker dollárt kapott tőle. Az átlátszó ürügy, melylyel adták s ő elfogadta, most összezsugorodott szegényének fellebbadásában: tudta, hogy nem az övé belőle egy fillér sem s ha vissza akarja szerezni önbecsülését, egyszerre kell visszafizetnie az egész összeget. S hogy nem tudja ezzel megvizsgálni felaklatott érzéseit, a tehetetlenség bénító érzésével töltötte el. Most lett előtte első ízben világossá, hogy egy nő méltóságát fentartani néha többre kerül, mint a toletteje s hogy a morális attributumok fentartása dollárokon és ezentezen múlik. A világ ettől a gondolatától sokkal ocsmányabb helynek tűnt fel, mint a hogy eddig képzelte.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Versék. *Kathy* Sándornak, a ki most 1904—1906 közt irt verseit gyűjtötte össze egy kis kötetbe, ismerjük már a nevét, itt-ott olvastuk verseit s sok rokonszenvvel kísértük fejlődését. Teljes örömmel azonban sohasem telt benne, mert bármennyire láttuk is rajta a nemesebb törekvést, a jó közép-szerű mértékkel nem tudott tovább eljutni. Nagyon tiszta érzésű és gondolkodású fiatal ember, a kinek a hangja akkor melegszik meg talán legjobban, ha anyjáról énekel, a ki a szerelemben nem megy tovább az epedő vágytól, a szelid melánszánál s a kibén rejtőzik még a költői egyniség. Szentül hisz a fiatalság kedves, naív ideáljaiban, illuziói még épek, a modern irodalom nagy betegsége: a komor tépelődés és az ön-kínzó ön-ironia nem érintette lelkét. Ezért irigylhetjük az embert, de nem a költőt, a ki mindig megmarad az irodalom ócska sablonjain belül, a maga érzéseit nem a maga nyelvén dalolja, hanem az irodalom rég megunt s színtelenül vált volápuik-nyelvén. Versei ép ezért, bármennyire igaz lehet is az érzés, mely sugallta őket, nem hatnak az igazság megragadó erejével. Olvassuk őket, olvassuk, néha csinosnak találjuk egyiket-másikat, egy-egy strófa meg is kap egy kisse, de huzamosabban időzni velük nem kerekedik kedvünk. Minduntalan az a benyomásunk, hogy ez a költő nem markolt bele az eleven életbe, könyveken keresztül látja a világot s lelkének szabad róptét kötik egyrészt irodalmi reminiscenziáit, másrészt a konvencziókat. Meg tud-e valaha szabadulni tőlük? Irodalmi pályája minden esetre tőlük függ.

Lára mea. *Tóth* Jolának közöltük mi is egy versét, ha jól emlékszünk, a múlt évben. S most, hogy kötetbe összegyűjtve látjuk verseit, érdeklődésünk iránta fokozódik. Érdekes leány: nem él mindennapi lelki életet. A lelke erősen odacsapódik a szárnyát az élet kalitkájának falaihoz, kikívánczik, néha ki is tör belőlük. Érzésében sok a finom, sőt egyéni árnyalat, néha a nyelve is rátalál az igaz, megvilágosító szóra, a mely mint a reflektor fényugara a sötét tengeren, messze bevilágít egy leány-lelek rejtelmeibe. De csak néha: mert épen a nyelv, a kifejezés-mód gyámoltalan-sága az, a mi ilyen érzelmi gazdagság mellett feltűnik az olvasónak. Majd mindig több van a versei mögött, mint bennük; érezzük, hogy csakugyan egy gazdag szív vergődéséből keltek e versek, de ennek a vergődésnek csak halvány nyomát találjuk bennük. Ügylátszik, még nincs irójuknak elég bátorsága, hogy szabadon, fentartások nélkül adja magát, úgy, a hogy érez és gondolkodik. Némely irodalmi emlékektől sem bírta még magát függetleníteni, — általában még csak igen csekély részben találta meg maga-magát. Nyilvánvaló, hogy most lép fejlődése nagy fordulópontjához, a melyen elől, vajjon csakugyan művészi erő volt-e, a mi benne dolgozott, vagy csak az ifjú vér csalóka pezsgése. Mindenesetre még sokat kell felejtetnie, és még többet tanulnia, a míg eléri, hogy igazi költőnek üdvözöljük.

Hazai régi büntetések. *Vajna* Károly az igazságügyminiszterium támogatásával hatalmas terjedelmű két kötetes munkát adott ki e czímen. A munka nemcsak hogy nagyon tartalmas és laiku-

sokra, jogászokra egyaránt tanulságos, hanem egy irodalmunkban eddig úgyszólván teljesen parlagon hevert területet tár fel. Régi büntető jogunkkal, a törvényekkel és ítéletekkel még csak foglalkoztak jogi életünk multjának kutatói, de az ítéletek végrehajtásának módját, a régi büntetéseket eddig még nem dolgozta fel senki. Vajna Károly könyve tüzetesen tárgyalja a Mária Terézia idejében létesült, onnan előbb a poszonygyeji Tallósa, utóbb a szegedi várba áthelyezett országos fenyítőháznak a mai nemzedék előtt teljesen ismeretlen történetét és viszonyait és fölleveníti a zengi fondóház feledésbe ment emlékét, közli azokat az adatokat, melyek a halálos büntetés helyett II. József által rendszeresített hájvontásról fenmaradtak, megemlékezik a rabokra kényszerített csatorna-ásásról, foglalkozik a politikai foglyoknak, a XVII. században gályarabságra jutott protestáns papoknak, a szegedi várba deportált olasz foglyoknak és a szabadságharc után fogságba került hazafiaknak szenvedéseivel. Kiterjeszkedik a katonai és az iskolai büntetésekre, részletesen tárgyalja a megszegyentítő és megbestelenítő büntetéseket, az akasztást és kerékbotrást, a II. József alatt kivégzett emberek czigányok bűnpörét s újabb adatokat szolgáltat a boszorkánypörökhöz is. A munka tartalma tehát lényegében művelődéstörténeti s nagyon sok becses adalékkal járul a régi magyar társadalom ismeretéhez. Érdekességét fokozza a benne foglalt nagyszámú illusztráció is.

Madárvédelem. Ezzel a nálunk mind több figyelemre találó kérdéssel foglalkozik dr. *Fromm* Géza két részből álló kis munkája. Az első rész az állam, a társadalom s az egyesek madárvédelmi teendőiről értekezik; elmondja a madárvédelem módját, multját, teendőit, a magyar állam tevékenységét e téren, ismerteti a magyar madártani központot s működését, azután nagyjából felsorolja a hasznos és káros madarakat, előadja nézeteit arról, hogy mik lennének e téren a magyar állam és társadalom teendői, megismerteti a madárvédelem módjaival és eszközeivel s mintát és utmutatót ad a madár-nyúlások megfigyelésére. A második rész a gróf Apponyi Albert által amerikai mintára létrehozott új intézménnyel, a madarak és fák napjával foglalkozik, — ebbeli fejtegetéseinek kivált paedagogusok vehetik hasznát az ily iskolai ünnepek rendezésében. A két kis füzet, melyek egy sereg csinos képpel is vannak díszítve, nagyon világos, népszerű formában mondja el mondani valót s minden sorát az ügy iránti lelkes érdeklődés melegíti át.

Ethnographia. A Nemzeti Múzeum néprajzi osztályának értesítőjéből, mint az «Ethnographia» című folyóirat mellékletéből terjedelmes új füzet jelent meg dr. *Semayer* Vilibáld szerkesztése alatt. A bőven illusztrált füzet egész sereg hosszabb-rövidebb cikket ad a magyar néprajz köréből, valamennyi közvetlen megfigyelések s tanulmányok nyomán készült és nem egy új adattal gazdagítja ismereteinket. Az egyes cikkek alatt *Koris* Kálmán, *Madarassy* László, *Tömörkény* István, *Bátky* Zsigmond, Cs. *Sebestyén* Károly, *Ernyey* József, dr. *Semayer* Vilibáld stb. neveit találjuk. Bő irodalmi s muzeumi ügyekről tudósító rovat egészíti ki a nagyobb közleményeket.

Új könyvek.
Versék, írta *Kathy* Sándor. Budapest, Singer és Wolfner.

Lára mea. írta *Tóth* Jolán. Budapest, Pátria részvénytársaság; ára 2 korona.

Hazai régi büntetések. írta *Vajna* Károly kir. tanácsos, a budapesti kir. orsz. gyűjtőfogház igazgatója. Két kötet. Kapható a szerzőnél Budapesten; ára a két kötetnek 20 korona, angol vászonkötésben 24 korona.

Madárvédelem. írta dr. *Fromm* Géza. Ráczkeve. Szerző kiadása.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a legközelebbi napokban: *GRUBER ALajos* dr. királyi ügyész, a magyar jogászvilág kiváló tagja 52 éves korában Budapesten. Gruber szorgalmas munkása volt a jogi szakirodalomnak és a külföldi folyóiratokban is számos dolgozata jelent meg. Egyike volt azoknak, a kik legelsőbben küzdöttek Magyarországon a föltételes elitálás megvalósításáért. — *ARAPATAKI GERŐS* GÉORGY VIII. gimnáziumi tanuló 18 éves korában Marosvásárhelyen. — *CSEBRESZNYÉS ÖDÖN* balázsfalvi ev. ref.

lelkész 52 éves korában Buzásbocsárdon. — *KÖVI FERENCZ* fővárosi kereskedő 40 éves korában Budapesten. — *DARABAN GERŐ* nyug. jegyző, törvényhatósági bizottsági tag, 61 éves korában Fekete-tón. — *DOMEK JAKAB*, volt honvédtizedes, 84 éves korában a budapesti honvéd helyőrségi kórházban. Az aggyastján a 34-ik zászlóaljnal szolgált a szabadságharcban, mint honvédtizedes és a tarozali csatában jobb lábán súlyosan megesbesült. — *SZAKMÁRY ELEMÉR* nyug. honvédszázas 40 éves korában Nyirábrányban. — *NAGY LAJOS* nyug. táblabíró, a nyiregyházi járásbírósnak sok éven vezetője, 70 éves korában Budapesten. — *KUBACSKA KÁROLYKA*, Kubacska András dr. főgimnáziumi tanár és felesége, szül. *Fellner* Elek 1 éves fia Budapesten. — *Id. LACZY ISTVAN* felbirtokos, törvényhatósági bizottsági tag, 90 éves korában Kecskeméten. — *BODNÁR PAL*, 48 éves korában 81 éves korában Kecskeméten. — *HERCZ SANDOR* 31 éves korában Budapesten. — *BODOR VILMOSNÉ*, szül. *Ungar Rozalia*, 56 éves korában, Budapesten. — *PAL ZSIGMONDNÉ* szül. *Grüner Irén* 26 éves korában Szabadkán. — *Jeney Sándor* kiskunlacházi állomásfőnök és neje *Vattay Ella* egyetlen kislánya: *ELLUSKA* 3 éves korában Pécelen.

Szerkesztői üzenetek.

Nyári zivatar. Emberek. Közlésre az elsőt választottuk, — ha ugyan, tekintve az óriási vers-készletet, le tudjuk még a nyár folyamán közzélni.

A nap. Uszkálnak benne valami foszlányai a költészetnek, de nem bírnak összevadni művészi színtelökké, — csak zavaros foszlányok maradnak.

Szeretem a rózsát. Válasz. Ez bizony nem poézis, — hervadt virágokból nem lehet művészi bokréttát csinálni. Már pedig a versei csupa hervadt virágokból, kopott közhelyekből vannak összetézve.

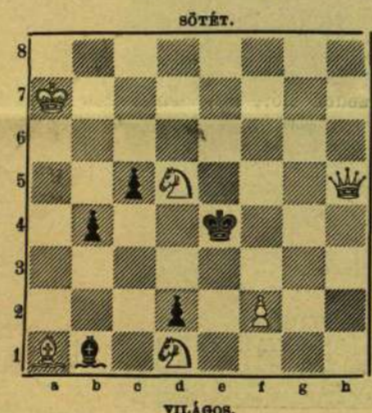
Komédia. Feledés stb. Valami hiányzik minden verséből, rutinosan vannak irva, intelligensen elgondolva, mégis hidegek és élettelenek.

K. O. Levél. Őszszel. Gyenge szárnypróbálgatások.

SAKKJÁTÉK.

2550. számú feladvány. *Teichmann* R.-től, Londonban.

(A «British Chess Magazine» versenyén a II. díjat nyerte.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot ad.

(Ez a feladvány annak a bizonyossága, hogy a kiváló sakk mester a feladványköltészet terén is igen jelentős alkotásokra produkál.)

KÉPTALÁNY.

A 29-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Káka tőven költ a rucza.*

Felelős szerkesztő: *Holtz Pál*.
Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

A PÉCSI KIÁLLÍTÁSRÓL.

A pécsi országos kiállítás oly gazdag és örvendetes képét adja a magyar ipar fejlesztése körül kifejtett állami és társadalmi törekvések sikerének, hogy e jelenség mellett nem lehet a nagyközönségnek sem közönyösen elhaladnia. A legelőkelőbb magyar székek kelnek e kiállításon versenyre egymással s legjava erejükkel igyekeznek meggyőzni a kiállítás látogatóját a magyar ipar versenyképességéről.

Tisztán ezt a célt szolgálja egyik legnagyobb vállalatunknak, az immár igazán világhíressé fejlődött budapesti *Saxlehner* Andrásczégnek a kiállítása. A stíluszerűen épített hygienai pavillon egyik legfigyelemreméltóbb látványossága a *Saxlehner* Andrásczég kiállítása, mely czég a világszerte ismert *Hunyadi* János keserűvizet hozza forgalomba. Egy hatalmas obeliszk szép elrendezésben szemünk elé állítja a jellegzetes vörös közpérszettel bíró keserűviz-palackokat, melyek nemcsak a hazájukban, hanem a földnek legtávolabb eső vidékein is ismeretesek. A *Saxlehner*-czég telepe tudvaleg Budától délre, még a székesfőváros területén egy völgyben fekszik, melynek komplikált összetételű rétegei tartalmazzák a keserűviz természetes képződéséhez szükséges ősananyagokat. Itt a természet úgyszólván egy csodálatos laboratóriumot teremtett, mely soha el nem lankadó erővel és abszolút biztonsággal és egyenletes séggel egy mesterséges úton el nem érhető termék létrehozásán dolgozik.

Már az 1885. évi országos kiállítás alkalmával a saját dicsőre emelte ki, hogy a *Saxlehner*-czég telepe méltóan sorakozik a külföld legjelentékenyebb ásványvíz-forrásai mellé, az üzem kiterjedése és a szétküldött palackok mennyisége szempontjából pedig Magyarország legnagyobb ilyenmódú vállalata. Már akkor is a szakkörök korlátlan dicsőreben részesítették a mintaszerű és az egészségtan követelményeihez alkalmazkodó berendezését. Azóta több mint husz év mult el és a *Hunyadi* János-forrás előkelő pozícióját minden tekintetben megtartotta. A telep a modern technika minden eszközével ellátva, belső berendezésében is előrehaladt, a nagy és áldozatkész fáradozásai által pedig a czég külföldi eladási területeit is mindinkább kiterjesztette. A *Saxlehner*-czéget illeti elvitatlanul az érdem, hogy egy évtizedek előtt még ismeretlen hazai természeti kincsét a nemzeti közgazdaság szempontjából nagy jelentőségre emelt.

A számos, az állam által is támogatott, a hazai termékek kivitelének emelésére irányuló fáradozások mellett a *Saxlehner* czég joggal hivatkozhatik arra,

hogy kizárólag saját erejéből és sokszor igen kedvezőtlen viszonyok között is megtalálta a módját, hogy külföldön a hazai terméknek egyik ágának kiváló mértékben érvényt szerezzen.

A kiállítás iparcsarnokának legnagyobb s a közönség számára is bizonyára legérdekesebb látványosa a *Bachruch* A. czég ötvösmű-kiállítása, a mely mindjárt a bejáróval szemben leköti a belépő figyelmét. Frigyes királyi herceg is szíves szavakkal gratulált a czég főnökének a szép kiállításához, a melynek már a szekérenye is valóságos iparművészeti remek, a benne elhelyezett tárgyak pedig egész vagyont képviselnek. Különösen fölkelte a királyi hercegnek tetszését az egész kollektiót domináló ezüst szobor-csoportozat, a mely *Mercur* diadalútját ábrázolja és a melyet a magyar kereskedelmi bank tisztikara készítettett *Weisz* Fülöp igazgató huszonöt éves jubileumára. A többi dísz-tárgy, tárcza, gyertyatartó, szelence, szobor is lekötötte a herceg figyelmét, a ki végül sajnálkozását fejezte ki, hogy miért nem állított ki a *Bachruch*-czég ékszerét is, a melyekkel a külföldön is annyi dicsőséget szerzett a magyar iparnak.

A textil-ipar terén elért virágzását mutatja be a *Kartonnyomó és Textil Kereskedelmi Részvénytársaság* *Fürst* *Jakab* és *fiai* budapesti czég, e téren legrégebb és legelőkelőbb hazai vállalataink egyike. A czéget 1861-ben *Fürst* *Jakab* alapította. Szerény kezdetből Magyarország legelsőrangúbb kereskedőháza sorába küzdötte fel magát. A czég alapítója üzlete terjedelmével egyidőben *Imre*, *László* és *Bertalan* fiai tulajdonostársaisávé tette. *Fürst* *Jakab*, ki 1900-ban hunyt el, kiváló tevékenységet fejtett ki a közügyek terén is és számos nagyfotosszerű intézmény köszönheti létét fáradságot nem ismerő buzgalmának. Egyik alapítója volt a Magyar Kereskedelmi Csarnoknak, hosszú éveken át elnöke a Budapesti Hitelezői Védegyletnek, elnöke a Kereskedelmi Segélyegyletnek és a Fővárosi Kereskedelmi és Iparkamarának és még számos közhasznú és a köz-

Magyar

Szerkeszti
RADÓ ANTAL

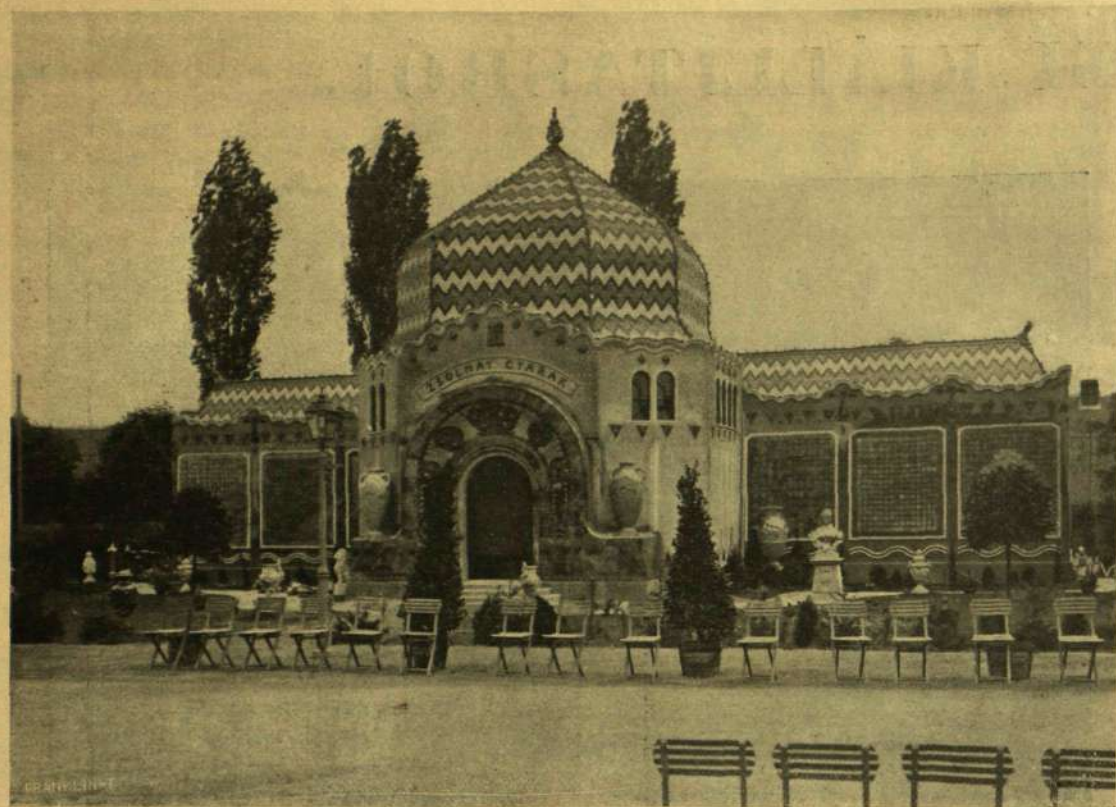
Egyes szám ára
30 fillér.

Könyvtár

E vállalat magában foglalja a hazai és külföldi irodalom legjelesebb termékeit, a szépirodalom, történelem, földrajz stb. köréből. — Ezen vállalat lehetővé teszi a nagyközönségnek, hogy kevés költséggel szép és a tudomány minden ágát felölelő könyvtár birtokába juthasson.

Kapható *Lampel* R. (*Wodianer* F. és *Fiai*) részv. társ. könyvkereskedésében **VI., Andrásy-ut 21.**, valamint minden hazai könyvkereskedésében.

Jegyzékkel készséggel szolgálunk.

évente produkálni, mely arányosság nemcsak a hazai piacokon talál elhelyezést, hanem túl a határokon az export terén is élénk részt vesz. Élénk kiviteli kereskedelmet folytat a Balkán-félsziget összes államaiba, sőt Kis-Ázsiába és Egyiptomba is, mert gyártmányai mindenhol élénk keresletnek és kedveltségnek örvendenek. A szükségeltett nyersárak legalább is 50 %-át hazai szövőgyárakból szerzi be s így élénken foglalkoztatja a rózsahelyi, szombathelyi, győri, kőbányai, újpesti és kispesti szövőgyárakat, egyben pedig egyik legnagyobb munkaadója a késmárki fehértőnek. A tervbe vett és már épülő festődék üzembe helyezésével egész szükségletét a belföldön fogja kikészíteni.

A pécsi országos kiállításon a textilipar külön díszes pavillonban foglal helyet, mely szemléltetően, oktatóan mutatja be hazai fonó-, szövő-, fehértő-, festő-, nyomó- és kikészítő-iparunkat. Ezen pavillonban a cég gyártmányai közül kiemelt helyet foglal el a kőbányai és kispesti szövőgyárak, egyben pedig egyik legnagyobb munkaadója a késmárki fehértőnek. A tervbe vett és már épülő festődék üzembe helyezésével egész szükségletét a belföldön fogja kikészíteni.

A pécsi országos kiállításon a textilipar külön díszes pavillonban foglal helyet, mely szemléltetően, oktatóan mutatja be hazai fonó-, szövő-, fehértő-, festő-, nyomó- és kikészítő-iparunkat. Ezen pavillonban a cég gyártmányai közül kiemelt helyet foglal el a kőbányai és kispesti szövőgyárak, egyben pedig egyik legnagyobb munkaadója a késmárki fehértőnek. A tervbe vett és már épülő festődék üzembe helyezésével egész szükségletét a belföldön fogja kikészíteni.

ben részesült kiállítási emlékmintát bocsátott ki, mely mintának összes szinkiviteleit egy díszes albumban összegyűjtve maróthi Fürst László a textil-pavillon elnöke, a kiállítás megnyitására Frigyes főherceg és Izabella főhercegnő öfelségeinek felajánlott, kik az albumot elfogadni kegyesek voltak.

A cég villamosüzemű gyártelepe: III. Ó-Buda, Lajos-utca 93. szám alatt, központi áruháza: V., Sas-utca 18-20-22. szám alatt vannak.

A Magyar gyapjútemp- és kalapgyár részvénytársaság eddig is minden kiállítástól derekasan kivette a maga részét, s többek közt Párisban egy izben ezüst-, egy másik izben pedig arany éremmel, a millenárius kiállításunk alkalmával pedig a kiállítási nagy éremmel tüntették ki. Ezen elsőrangú vállalatunk most is kitért magáért és két csoportban, nevezetesen az általános iparszalonokban, valamint a textilipari csarnokban állította ki kiváló gyártmányait, újabb haladásának adva ezúttal tanújelét. A textilipari csarnokban félgártmányait, tompjait állította ki a gyár egy obe-

liszkszerű, díszes állványon rakva ki változatos színű, jó minőségű tompjait. Az általános iparszalonokban előkelő helyet foglalnak el a gyár kész gyártmányai, divatos, csinos kalapjai, s jó hírnek örvendő csákó-gyártmányai. Szakkörökben általános elismerésben van része a gyár ezen kiállításának, mely elismerés a gyár kitünő vezérigazgatójának, *Kozma Gézá*nak szól első-sorban.

Szintén képben mutatjuk be a *Stern József* cégnek (Budapest, Calvin-tér 1 sz.) a pécsi kiállításon bemutatott 2900 koronás fehérenemű kelengyét.

Az 1860-ban alapított cég, melynek szoliditása ma már országszerte elismert, ezen kelengye minden egyes darabjának izléses összeállításával a kiállításával méltán feltűnést keltett. Örömmel vesszük tudomásul, hogy nemcsak az összes munkák hazai munkásokkal állították elő, hanem a kellékek, díszek, felhasznált anyagok túlnyomó része a lehetőség határain belül szintén magyar gyártmány. A leányos mamák, ha Pécsen megfordulnak, ne mulasszák el e cégnek a textil-pavillonban látható kiállítását megtekinteni, mely nemcsak a szemet gyönyörködteti, hanem praktikus összeállításánál fogva tanulságos is.

Valóságos dísz a kiállításnak a világhírű *Zsolnay-cég* terjedelmes és művészi kivitelű pavillonja. Magyarország iparművészetének ez a büszkesége ugyancsak kitért magáért, a mi nem is csoda, hiszen a kiállítás a cég szűkebb hazájában létesült s elnöke, mozgató lelke, legálázatkészebb támogatója éppen a cég tulajdonosa, *Zsolnay Miklós*. Maguknak a kiállított tárgyaknak színvonalát főlegesen fejtgetni, hiszen nincs művelt ember Magyarországon, sőt jóformán az egész civilizált világon, a ki ne ismerne a Zsolnay-féle majolikákat és ezonokat. A gyárban, a hol ezeket készítik, valóságos művész-munka foly állandóan, tehetséges művészek egész serege dolgozik a tárgyak tervein, színezésén. Hogy egyáltalán beszélhetünk a magyar keramika fejlődéséről s világ-hírnevéről, az jóformán teljesen a Zsolnay-cég érdeme, a mint azt évről-évre látjuk hazai kiállításainkon ép úgy, mint a külföldi nagy nemzetközi tárlatokon, a hol a Zsolnay-gyártmányok a legfényesebb kitüntetések szolgálatát elvinni. Egy jókora darab modern magyar művelődéstörténet az, a minnek a pécsi kiállítás Zsolnay-pavillonja a látható emléke.

12110

JÓÉRZÉS ÉS TESTI FRISSESÉG, MUNKA- ÉS TEREMTŐERŐ
soknak egyedül csak étvágytalanság és emésztőgyengeség következtében van megtagadva. Ily esetben a *rohetschi-Tempelforras* (tisztán vagy borral, cognaccal, tejjel, gyümölcsnedvekkel) kétségkívül a legjobb szolgálatot teszi. 12368
Nagybani raktár Magyarország részére: **HOFFMANN JOZSEF, Budapest, V., Báthory-u. 8.**

Az ásványvizek királya a Borszéki gyógy-borvíz
A borszéki borvíz a légző- és emésztő-szervek hurutos bántalmainál, angolkórjánál, a vese és a hólyag hurutos megbetegedéseinél páratlan gyógyírószer. Nagy szénadtartalmánál fogva kedvezően befolyásolja az étvágyat és az emésztést. Mint hűtő és üdítő ital a legelő minden vizek között. Járványok idején jó ivóvíz.
Saját főraktár: 12387
WAHLKAMPF és GÖRÖG cégénel
Budapest, V. ker. Nádor-utca 17. szám.

Rozsnyay Pepsin bora.
Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomor-nyengeség ellen.
Étközés közben véve, megóv a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
12293 Kapható: minden gyógyszerárban valamint **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszerárban **ARAD, Szabadság-tér.**

„AGRÁRIA“ kukoriczaszártepő gép.
Ásványi szabadalom.
Bővebb felvilágosítást a takarmányozási eljárásról készséggel nyújtunk. 12176
Levélezim: **AGRÁRIA Budapest Váci-út 2. sz.**

Vesszőparipa-liliomtejszappan
Bergmann és Társa cégtől, Dresden és Tetschen E.m. a naponta beérkező elismerő levelek biznysága szerint most és a jövőben is a leg-hatásosabb szappan marad az összes gyógyszer-panok között, szereplő ellen, valamint gyöngy, puha bőr és rózsás arczsín elnyerésére és megtartására. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerárban és drogeriában, illatszert- és fodrász-tüzletben. 12142

Rheuma, csúz, köszvény, hűlés, csont és ideges fájás ellen legjobb az erősitett Capsin paprika-kenőcs.
A fővárosi körházakban és több orvos által e bajban sikerrel adatik. Ezekre menő hálaíratok bizonyítják, hogy mily kitünő hatás van, ezen hálaíratok némán eredetiben megtekinthetők. Kis tégló egy kor. nagy 2 kor. Az ár és 35 fillér postaköltség után beküldés v. utánvételel melletl egyedül küldi a készítő **SENTEH LAJOS** gyógyszerár tulajdonos, Budapest, Damjanich-utca 2/c. Vigyázzni kell, hogy csakis Szenthe-féle Cap-sint (paprika kenőcs) kérjen. 12094

ZENEMŰVEKET ROZSNYAI KÁROLY 12164
vegyünk könyv- és zeneműkereskedésben **IV. ker., Muzem-körút 15. szám alatt. Bő zeneműárjegyzék ingyen.**

A női szépség
nem annyira az arczvonások szépségétől, hanem sokkal inkább a test harmonikus arányaitól van föltételezve. Hogy a szonok és leányok jól kifejlett, gömbölyded idomokra, továbbá telt és egyenes, mindenféle csomhiaktól ment vállakra legyenek szerit, úgy néhány bűgig a *Bati-féle Páulus orientalesi (Keleti lapdacsok)* kell használniuk. Ezen lapdacsok sem a nyomorra, sem általában az egészégre nem ártalmak, hanem inkább a szervezet megerősödését mozdítják elő, a mint azt számos előszer-levél és orvosi nyilatkozat is tanúsítja. 12292
Az utasítással ellátott dobozt megrendelésre 6 K 45 l. előzetes beküldés vagy 6 K 75 l. utánvételezés ellenében díjmentesen szállítja **Török J.** gyógyszer. Budapest, Király-utca 12.

HA FÁJ A FEJE,
ne tévoldozás, hanem használjon aszonnal **Bereivás-féle MIGRAIN-Pasztilát** Minden gyógyszerárban és drogeriában kapható.
mely 5 perc alatt mindenféle természetű ideges fejfájást, még ha krónikus is, megszüntet. Főhalmi mind- den eddig ismeret szerit. Hatása bámulatos, még a leghevesebb fejfájásnál is. 12290
Főraktár: **Bereivás Tamás** gyógyszerár Kispeszt, Békőcs-utca 6. Inygen postai szállítás 3 doboz rendelésnél.

Csíkos - és Henneberg-selyem
Koczkás - 60 kr.-tól feljebb, hár-
Moire - menve és vámmen-
Armüre - se. Minta postaföldul-
tával. Megrendelések bár-
mely nyelven intézendők: 11990
an Seidenfabrikt. Henneberg in Zürich.
Erettségit tett 1-2 ifju,
ki a fővárosban óhajta tanulmányait folytatni, teljes ellátást nyerhet megbizható tisztességes családnál. - Czím a kiadóhivatalban. 12337

MAGGI ÉS TSA
javítja a leves ízét. 12370
Készíti **Maggi Gy. és Tsa, Wien, IV/1.**

Vásároljon svájci selymet!
Kérjen 10 filléres levelezőlapon mintákat fekete-ban, vagy fehér színesben 1.13 koronától 18 koronáig méterenként. Különleges-ség: Selyemkelték társasági, menyasszonyi, háli és utcai toilletre, valamint blúzokra és bélsere stb. - Mi csak jótál-lással kezesekedti selyemszövetet adunk el dírekt magán-feleknél vám- és portmentesen a lakásba szállítva.
SCHWEIZER & Co., Luzern U/23. (Svájc.)
Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító. 12022

1900. párisi világiállításon Grand Prix.

Kwizda-fluid.

Kigyójel (Touristafluid.) 11744b

Aromatikus bedörzölésre az idegek és izmok erősítésére.

1 üveg ára 2 korona. 1/2 üveg ára 1 kor. 20 fl.

Erősítés és erimegújítás céljából eredményel használják az összes turisták, kerékpárosok és lovaglóknak a nyári utazás után. Kwizda-Fluid valódi csak a mellette álló védjeggyel. Kapható minden gyógyszerárban. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut. 26. sz.

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.

Téli és nyári gyógyhely. — Természetes forró-meleg kénes források, iszapfürdők, iszapborogatások, masszázs, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvizusodák. — Olcsó és gondos pensió. — Csúsz, kőszvény, ideg-bőrbajok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a 12015 Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER

természetes égyényes SAVANYUVÍZ.

NEMESSÉGÉT

bárki könnyen megkeresheti, ha megveszi

Kempelen Béla „A NEMESSEG” utmutató az összes nemesi ügyekben, genealogiai és heraldikai kézikönyvet. Ára 5 kor. helyett 3 kor. — Az összeg előzetes beküldésénél bérmentve. — Kapható:

DOBROWSKY AGOST és TÁRSA könyvkereskedésében, Budapest, IV., Eskü-ut. 6. szám. 12347

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

Egyenletes kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszert gyengéködők, vörsegyények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer. 12000 3000-nál több orvosi vélemény. Kínáló ír.

J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.

Vásárolható a gyógyszerárban filleres üvegekben 4 K 2.00, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Vértes-féle Sósorszesz Minden háznál szükséges. 12003

HELLER-féle angol táská.

Barna finom tehénbőrből erős kerettel, kulccsal zárható sárgaré és áthajtókkal (patent), fogó, erős belés és egy oldalzseb.

Hossza 40 45 50 55 60 65 70 cm.
Ar K 27.— 31.— 35.— 39.— 42.— 46.— 53.—
világos tehénbőrből 40—55 cm.-ig 2.— K, 60—70 cm.-ig 3.— K drágább. 12318

HELLER-féle ruha-börönd.

Barna vitorlavászonnal borítva, díznőbőrrel bevonva, finom két zár, bőrfogó, belső egy bot, erős belés és a födibe egy táská.

Hossza 60 65 70 cm.
Ar K 25.— 27.50 29.50

Nagy választék utiböröndök, toalettkáskák, necessairek és finom bőrúrkák Budapest, Károly-kört. 3. szám Képes árjegyzék bérmentve.

HELLER MÓR utóda bőrdörönd

Még eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vifustanez), a sápkór, a női arczot elégtelenítő pattanások s a női nemi szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizekre voltunk utalva, addig utabban 12137

a PARÁDI ARSEN vízben vastartalommal olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsenavas víz (Roncigno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyek felkarolják s a fogyasztók egész serege dícsérettel, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.

Egy petalóda (7 palack) paradí arsen vastartalmú gyógyvizet Magyarország összes postaiállomására 5 korona 80 fillért bérmentesen szállít. ca. és kir. udv. szék.

Főraktár: ÉDESKUTY L. UJ, BUDAPESTEN.

Kapható minden gyógyszerárban és megbízható fűszerkereskedésben.

Antiptysin

tudományos alapon készült hajszesz, mely a fejbőrt erősíti, a hajnövést előmozdítja. Rendszeres használat mellett a haj sűrű és hosszú marad. A megöszléstől, kopaszodástól megóv! Össze nem töveztendő más értékeltelen hajszeszekkel.

Nincs többé hajhullás, kopasz fej, fejkorpa!

MARSCHALKO LEO gyógyszerész Török-Szt.-Miklós készítménye. 1 üveg ára 2.50 K. Haszn. utasítással együtt.

Antiptysin

fejlésmul minden más szert, mely a hajhullást okozó betegséget megszünteti és a fejkorpát eltávolítja. Fertőtlenítő hatásánál fogva biztos óvszer ragályos haj-és szakál-betegségek ellen.

Főraktár: Dr. EGGER «NADOR» gyógyszerár Budapest, VI., Váci-kört. 17.

Thalmayer és Seitz gyógyszer nagykereskedő Zrínyi-utca 3. 12284

Színművek, monológok és dialógok

teljes jegyzékét kívánatra ingyen küldi meg

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r. t. Budapest, VI., Andrássy-ut. 21

A vérkeringés gyorsítása, az anyagcsere előmozdítása és az izomzat edzése:

SEMÉRÁK P. gyúró és rezgő masszázsz készülékeinek három legfontosabb hatása. Feltűnők és párukat ritkítók az elért és hitelesített gyógyeredmények, különösen rheuma, csúsz, kőszvény és ischiásnál, gyomor- és bélbajoknál, idült székrekedés, étvágytalanság és kövérségnél, oldalszúrás, hátfájalmak, állandóan hideg lábak és influenza, főtájás, vértorlódás, szívdobogás és asztmánál, általános rosszullét, bágyadság, elerőtlenedés és gyengeségnél, idegességnél, altest- és hólyagbántalmaknál.

Ha e bajok egyikében, vagy másikában nyilvánlik, állítsa természetes uton, s nem holmi titkos szerekekkel és porokkal helyre egészségét. Megbetegedés elhárítására és a test ápolására egészségeseknek is nagyon ajánlhatók a készülékek. Sok hivatásban pedig, hol nincs meg a testnek a kellő mozgása, az észszerűség parancsa e hiányt masszázsszal pótolni. A készülék ára oly méltányos, hogy bárki beszerezheti magának.

Készülékeim tehát könnyen kezelhetők, jó, szolid szerkezetűek, a bőrt nemcsak gyurják, hanem meg is rezegtetik (vibrálják), s a mellett olcsók is.

Ingyen és bérmentve küldöm meg minden érdeklődőnek a „Gyúró és rezgő masszázsz, s annak jelentősége a higiénia, therapia és kosmetika terén” című értekezést, mely számos orvosi és magán elismerő levélen kívül a készülékek pontos leírását is tartalmazza.

Czimet jól figyelje meg, valamint az Ön czimét is pontosan és olvashatóan írja meg, kérem.

Semerák P. Niederlössnitz, Dresden. Hungária-út 5D.

Ime néhány elismerő levél:

Miután készülékét négy hónapig rendszeresen használtam, legnagyobb örömmel igazolom, hogy súlyos, elévült bajaimból, a mitvenek régi gyomor-bajom, hát- és mellfájalmam, asztmám és szélvész rohamaim voltak, teljesen kiálltam, miért őszinte és szívveljes hálaival tartozom Önnek. Jó barátom L. ur, ki ajánlalomra hozta meg két készülékét, minden tekintetben meg van elégedve, s így továbbra is minden beteg embertársaimnak legmelegebben ajánlom majd.

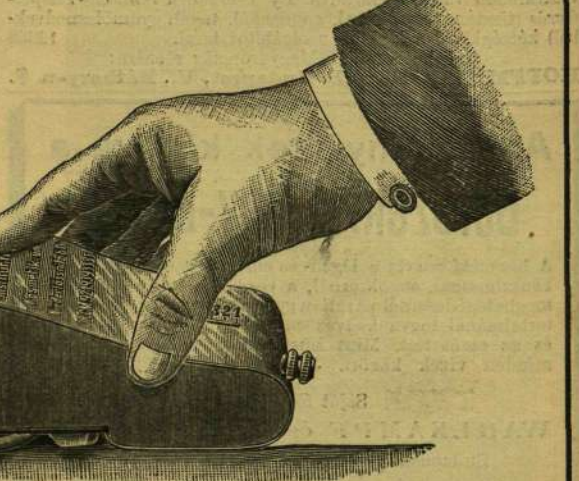
Medor (Pozsony mellett).
Stromszky F.
Készülékét napról-napra veszem igénybe ideggyógyászati és egyéb eredményekkel; korántsem vagyok annyira ideges mint annakelőtte. Érvágyam jóvalgyesebb megjavult, székrekedésem teljesen elmúlt, s veszteljes s szűnni nem akaró nyakfájalmam csak két hetenként jelentkezik. Főszedőlesem megszűnt. Ep ezért minden betegnek legmelegebben ajánlhatom s mondhatom ön maga ellen vét a hasonló bajokban szenvedők, ha e készüléket nem használja.

Hatvan (Czukorgyár).
Tóth József.
Legnagyobb örömmel van szerencsém értesíteni, hogy masszázsz-készüléké felesegemnek, különösen oszáz bántalma ellen igen jó szolgálatot tett, a miért önnek teljes megelégedésemel ezennel nyilvánlítottam. Nagyrabecsülésem kifejezése mellett maradtam

Budapest.
Nagy István, főrendiházi titkár, volt országgyűlési képviselő.
A nekem küldött masszázsz készülék érdekében már rég készülök írni, hanem a készülék hol egy, hol más ok miatt, mindig dugába dőlt. De az készülékem tovább, s meggyugtatásom tudatom, hogy nemcsak masszázsz készüléké kedvezet házi gyógyászati közömmé vált. Masszázsz készülékét 13 év óta kímő ischiás betegséggem, továbbá rendellen és nehéz székelésem miatt hoztattam meg, s alig 2 havi használat után ischiásom erősségéből nagyon sokat vesztett; székelésem pedig rendszer és könnyű lett, s reményem, hogy kitartó használat után az említett bajok fokról-fokra enyhülni fognak.

Felső-Bánya, Szatmár vm.
Csernátóti Péter, kir. táblai bíró.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

34. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, AUGUSZTUS 25.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előzetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «Világkronika»-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előzetésekre a postailag meghatározott viteldi is csatolandó.

AZ EGRI DALÜNNEP.

Dobó István s az egri asszonyok hazájában gyűltek össze az idén legnagyobb ünnepekre, a szokásos nagy országos dalünnepe a magyar dalos-egyesületek. A nemes város ezt a nagyméretű ünneplést megszerezte még egy más nagy, hazafias ünneppel, a török-erő Dobó István szobrának leleplezésével. Erre a néhány napra az ünnepek e sorozata ugyszólván az ország központjává tette Eger városát. Kevés híján kétezer énekes gyűlt össze e napokon a kedves kis vidéki városban, olyan mozgalmat támasztva, a mely nem hagyott illetlenül egyetlen lelket sem. A hazafias érzés, a történelmi kegyelet adott szárnyat a dalnak, mely felhangzott s a hazafias érzés nyitotta meg számára a szíveket.

Negyven év óta ez immár a tizenhetedik dalünnepe volt az országos magyar dalos-egyesületnek. Mindegyik nemcsak művészi esemény volt, hanem társadalmi és kulturális is. Mert nemcsak a magyar ének és a magyar művészi éneklő kedv fejlesztésére szolgált, hanem az egyes résztvevő egyesületek kebelében erősítették az összetartozás érzését s a magyar dal útján terjesztették a magyar nyelvet. A hol pedig országos dalünnepeiken megjelentek, mindenütt ott hagyták emléket a fölszított lelkesedésnek s bizonyosságot téve a magyarság művészi érzékéről, bizonyították egyuttal kulturális fölnyünkét is e hazában.

A mostani dalünnepe a magyar dalosok művészetének jelentékeny haladását bizonyította. A fővároson és Eger városán kívül mintegy huszonöt város küldötte el érczes torkú, jól fegyverezett és összetanult dalosait, megannyi lelkes harcosát az emberi hang, a legnemesebb zenei hangszer kul-

DOBÓ ISTVÁN SZOBRÁ EGERBEN STROBL ALAJOSTÓL.

tusának s a haladás, melyet bemutattak, meglepte még a viszonyok alapos ismerőit is. Szakemberek mondják, hogy ez az egri dalünnepe nagy esemény a magyar dalosművészet történetében: oly nagy és örvendetes haladást nyilvánítt ki e téren, a milyenre még az optimisták se voltak elkészülve. A régi hírneves dalos-egyesületek nemcsak megtartották régi pozíciójukat, hanem haladtak is, az eddig háttérben maradtak pedig egyszerre előre rugtattak. Az általános színvonal pedig szinte összehasonlíthatatlanul különb ma, mint csak néhány évvel ezelőtt is volt.

Nem csekély dolog ez, ha meggondoljuk, hogy vidéki városaink legnagyobb részében a dalos-egyesület a zenei művelődésnek egyetlen komoly tényezője. Ha nem számítjuk a cigánybandákat és katonazenekarokat, céltudatosan, szakértő vezetéssel csakis a dalos-egyesületek tagjai foglalkoznak a zenével s így ők azok az első elemek, a melyből minden további fejlődésnek ki kell indulnia. Gyakorlataikon az egymás zenei ismeretét és érzékét szaporítják, házi ünnepeiken, nyilvános föllépéseiken pedig a közönséget vezetik a nemesebb, tartalmasabb s nem csupán pillanatnyi szórakozásra való zene megértésére és megkedvelésére. Ha tehát haladásukról hallunk, ez egyuttal a magyar zenei kultúra haladását is jelenti, a mely táplálja azt a reményt, hogy a mai szerény kezdetnek meglesz szélesebb mederben való folytatása is. Sajnálunk kell, hogy ezek a dalos-egyesületek csekély kivétellel kizárólag a férfiakra szorítkoznak s nem vonják be a mozgalomba a nőket is, — ez nem csak fokozná az ünnepek érdekességét, hanem a nők fejlett zenei hajlama révén a művészi célhoz is jelentékenyen közelebb juttatna.

Szép gondolat volt, hogy kapcsolata hozták az országos ünneppel Eger városa legnagyobb történelmi dicsőségének, a híres egri viadalnak ünneplését. A kultúra ünnepe szentelték egy napot a hadi vitézség ünneplésének, mintegy jelképeül a magyar multnak, mikor úgyszólván mindig karddal a kezében szántott a műveltség mezőin a magyar. A véres harcok e földön ép azért folytak, azért állott elébe töröknek, tatárnak a magyar, hogy kivíjta kulturális ereje teljes kifejtésének lehetőségét. Dobó István pedig e harcoknak egyik legvitézebb s leginkább lelkesítő vitéze; ő s hősies katonái nemcsak vérüket hullatták az egri falakon, hanem a magyar vi-